

ЗВІТ ГРОМАДСЬКА АСАМБЛЕЯ

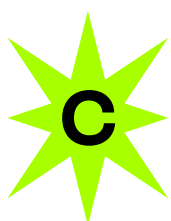

Славутицької міської територіальної громади

Як можемо вдосконалити систему
поводження з побутовими відходами
в громаді?

9 – 24 листопада 2024 року

Громадська Асамблея у Славутицькій громаді реалізована завдяки комплексній експертно-методологічній та фінансовій підтримці проєкту Ради Європи «Зміцнення стійкості демократичних процесів через громадську участь під час війни та в післявоєнний період».

Офіс Ради Європи в Україні висловлює щирі подяку Славутицькій міській територіальній громаді за підтримку та сприяння в організації та проведенні першої в Україні Громадської Асамблеї.

Особлива подяка – Славутицькому міському голові пану Юрію Фомічеву та керівниці КП «Агентство регіонального розвитку» Славутицької міської ради Арині Старовойтовій за їхню віддану працю та зусилля в процесі організації Громадської Асамблеї.

Глибока вдячність – експертам та експерткам, фасилітаторам та фасилітаторкам, волонтерам та волонтеркам, які брали активну участь у процесі, за їхній внесок та професіоналізм.

Звіт підготували: Олег Дукас, Олеся Вершигора, Марія Грищенко, Світлана Тарасова, Валерій Мілосердов, Алла Ігнатова, Андрій Кисельов, Денис Ланько, Наталія Єзан, Святослав Степ'як, Володимир Куделя, Марія Бубнова, Олександра Латишева, Людмила Підлісна, Дарина Соколова, Лілія Апостолова, Вікторія Гуменюк.

Документ розроблено в рамках діяльності проєкту Ради Європи «Зміцнення стійкості демократичних процесів через громадську участь під час війни та в післявоєнний період», що впроваджується Офісом Ради Європи в Україні в рамках ухваленого Плану дій для України «Стійкість, відновлення та відбудова» на 2023-2026 роки.

Керівниця проєкту Ради Європи:
Дарина Соколова
Літературна вичитка: Лілія Апостолова
Дизайн: Денис Коновалов

Офіс Ради Європи в Україні, 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ПЕРЕДМОВА ВІД СЛАВУТИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ	4
ПЕРЕДМОВА ВІД ПРОЄКТУ РАДИ ЄВРОПИ З ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ	6
ЩО ТАКЕ ГРОМАДСЬКА АСАМБЛЕЯ	8
ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ	9
ВІДБІР ЧЛЕНІВ ТА ЧЛЕНКИНЬ ГРОМАДСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ	12
СТАН УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В ГРОМАДІ ТА В УКРАЇНІ. ОПИС ПРОБЛЕМИ	16
ЕТАПИ ГРОМАДСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ	20
ПЕРША СЕСІЯ: навчання та ознайомлення з темою (19-20 жовтня 2024)	20
ДРУГА СЕСІЯ: обговорення (9-10 листопада 2024)	31
ТРЕТЯ СЕСІЯ: прийняття рішень (23-24 листопада 2024)	46
РЕКОМЕНДАЦІЇ, НАПРАЦЬОВАНІ В РЕЗУЛЬТАТІ ПРОВЕДЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ	54
СХЕМА ПОВНОВАЖЕНЬ. ФІНАНСУВАННЯ ЗАХОДІВ	58
АЛГОРИТМИ СПІВПРАЦІ ГРОМАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ВИКОНАННЯ НАПРАЦЬОВАНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ	58
ГРОМАДСЬКА АСАМБЛЕЯ В СЛАВУТИЧІ У ЦИФРАХ	59
ДУМКИ УЧАСНИКІВ ТА УЧАСНИЦЬ ПРО ГРОМАДСЬКУ АСАМБЛЕЮ	60
ВИСНОВКИ	61

ПЕРЕДМОВА ВІД СЛАВУТИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

Надзвичайно пишаюсь тим, що місто Славутич уже ввійшло в історію як перше місто в Україні, де проходила Громадська Асамблея.

Громадська Асамблея організована та проведена в умовах воєнного стану і є важливим кроком для Славутича, унікальним досвідом для України та світу.

Славутич – наймолодше українське місто. Команда міста має успішний досвід у реалізації близько шістдесяти міжнародних проєктів. Але повномасштабна війна докорінно й назавжди змінила уклад життя Славутича – міста-супутника Чорнобильської АЕС. Лише завдяки своїй незламності та вірі у Збройні сили України на початку повномасштабного вторгнення славутичани та славутичанки пережили страшні події окупації.

Війна в Україні триває. Проте мешканці та мешканки сповнені сил разом відстоювати незалежність та демократію. Восени 2024 року в Славутичі відбулась Громадська Асамблея на тему «Як можемо вдосконалити систему поводження з побутовими відходами в громаді?».

Асамблея була організована Славутичською міською радою за експертної, методологічної та фінансової підтримки проєкту Ради Європи «Зміцнення стійкості демократичних процесів через громадську участь під час війни та в післявоєнний період» і ми вдячні нашим європейським партнерам за цю можливість для нашої громади яскраво продемонструвати реалізацію бренд-стратегії – «Славутич – місто нових ідей», адже ще одна інновація впроваджена саме в Славутичі.

Особливість Громадських Асамблей полягає в тому, що учасників та учасниць відбирають випадковим чином із загального числа жителів громади. Під час Асамблеї в Славутичі науковці були поруч із майстринями, пенсіонери поруч із молоддю, першопоселенці Славутича поруч із «новими славутичанами» (ВПО). Їхнє завдання було непростим — спільно запропонувати владі рекомендації щодо вирішення викликів у системі управління побутовими відходами в громаді. Учасники та учасниці нашої Асамблеї тепер краще розуміють роботу політиків, вони вийшли за межі власних інформаційних бульбашок, встановлюючи контакт один з одним, стали свого роду громадськими експертами в питанні управління побутовими відходами.

На мою думку, і українські політики, і громадянське суспільство повинні мати можливість ініціювати проведення Громадських Асамблей як у себе в громадах, так і на національному рівні. Тематика таких Асамблей має бути актуальною, гострою

та пропонувати різноманітні варіанти дій. Такий формат громадської участі – це більше, ніж просте опитування громадської думки чи громадське зібрання: Громадські Асамблеї сприяють глибшому обговоренню питань, обміну експертними знаннями, дискусіям і особистій взаємодії.

Я щиро дякую кожному і кожній, хто долучився до організації та проведення першої Громадської Асамблеї в Славутичі! Громадська Асамблея – це доказ, що навіть у часи викликів можливо створювати майбутнє разом. Це перший крок України до впровадження інструментів деліберативної демократії на рівні громад. Історія громади Славутича продовжує надихати!

З повагою

ЮРІЙ ФОМІЧЕВ

Славутицький міський голова

Громадська Асамблея – інструмент деліберативної демократії, який вже впроваджено у багатьох країнах Європи та світу: Німеччині, Італії, Франції, Польщі, Бельгії, Канаді, Австралії, США тощо. **В Україні Громадська Асамблея відбулась вперше.** Планування, підготовка та проведення Громадської Асамблеї відповідали **Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про деліберативну демократію¹** та міжнародним стандартам демократії участі.

Процес був спрямований на забезпечення максимальної прозорості, залучення мешканців громади до прийняття рішень та створення консолідованих рекомендацій, які враховують інтереси різних сторін. Громадська Асамблея стала ефективним механізмом діалогу, результатом якого стали конкретні пропозиції, підготовлені спільними зусиллями громади за підтримки експертів.

Громадська Асамблея в Славутіч є унікальним інноваційним проєктом, який увібрав кращі практики впровадження Громадських Асамблей, що були адаптовані до українських реалій. Уперше в Україні громадяни, залучені шляхом випадкового та репрезентативного відбору, отримали можливість разом із експертами вивчати складні суспільні питання, дискутувати та знаходити консенсусні рішення. У світовому контексті цей проєкт також став безпрецедентним: Громадська Асамблея була організована вперше у світі в умовах воєнного стану, що демонструє важливість функціонування демократії навіть у найскладніші часи.

Протягом трьох вікендів члени та членкині Асамблеї детально вивчали тему через різноманітні заходи та обговорення, організовані за підтримки експертів проєкту Ради Європи. У результаті Асамблея розробила перелік

1. Рекомендація CM/Rec(2023)6 Комітету міністрів державам-членам про деліберативну (дорадчу) демократію <https://go.coe.int/VUeis>

практичних пропозицій щодо покращення системи управління відходами в громаді, який був переданий місцевій владі. Більше того, Асамблея надихнула учасників та учасниць на адвокацію змін та взяття на себе особистої відповідальності. Багато хто висловив готовність підвищувати обізнаність про сортування побутових відходів та проблеми управління відходами серед своїх колег і знайомих, а також сприяти більшій залученості громади до процесів прийняття рішень.

Не менш важливо, що Асамблея заклала основу для більш інтенсивної співпраці між владою та громадою. Місцева влада висловила готовність консультуватися з мешканцями, а громадяни, в свою чергу, посилили свій голос у формуванні порядку денного та політик громади. **Перша в Україні Громадська Асамблея** довела високу ефективність як інструмент залучення громадян завдяки своїй інклюзивності та структурованій методології. Асамблея в Славутичі сприяла якісним змінам у поведінкових практиках як влади, так і громади, заохочуючи активне залучення мешканців до процесів прийняття рішень та посилення відповідальності жителів за розвиток громади. Процес деліберації також стимулював співпрацю між громадянами, посилив їх адвокаційні навички та заклав основу для більш сталої та активної громадської участі.

Віriamo, що досвід Славутицької громади стане прикладом для інших громад України, які прагнуть впроваджувати сучасні інструменти залучення громадян для ухвалення рішень. Успіх першої Громадської Асамблеї відкриває перспективи для подальшого розвитку деліберативної демократії та її інструментів в Україні, а також для їх правової інституалізації.

Цей звіт про впровадження першої в Україні Громадської Асамблеї є свідченням важливості громадської участі та сили спільних зусиль влади та громади у вирішенні викликів, з якими стикається Україна в процесі побудови сталої демократії. Віriamo, що досвід Славутицької громади надихне інші громади до активного спільнотворення місцевих політик, а органи влади всіх рівнів в Україні — до використання інструментів деліберативної демократії.

З повагою

ДАРИНА СОКОЛОВА

Керівниця проекту Ради Європи

*«Зміцнення стійкості демократичних процесів
через громадську участь під час війни
та в післявоєнний період»*

ЩО ТАКЕ ГРОМАДСЬКА АСАМБЛЕЯ

Деліберативна демократія — процес прямого обговорення громадянами політик або законодавчої сфери. В її основі лежить ідея використовувати деліберацію (виважені, розсудливі, аргументовані обговорення) для пошуку шляхів розв'язання суспільних проблем, а також використовувати консенсусний потенціал для залагодження конфліктів та розгляду чутливих питань. Прихильники розглядають деліберативну демократію не лише як спосіб досягнення кращих результатів суспільних політик, але й як спосіб зміцнення довіри громадськості до демократичних процесів у цілому.

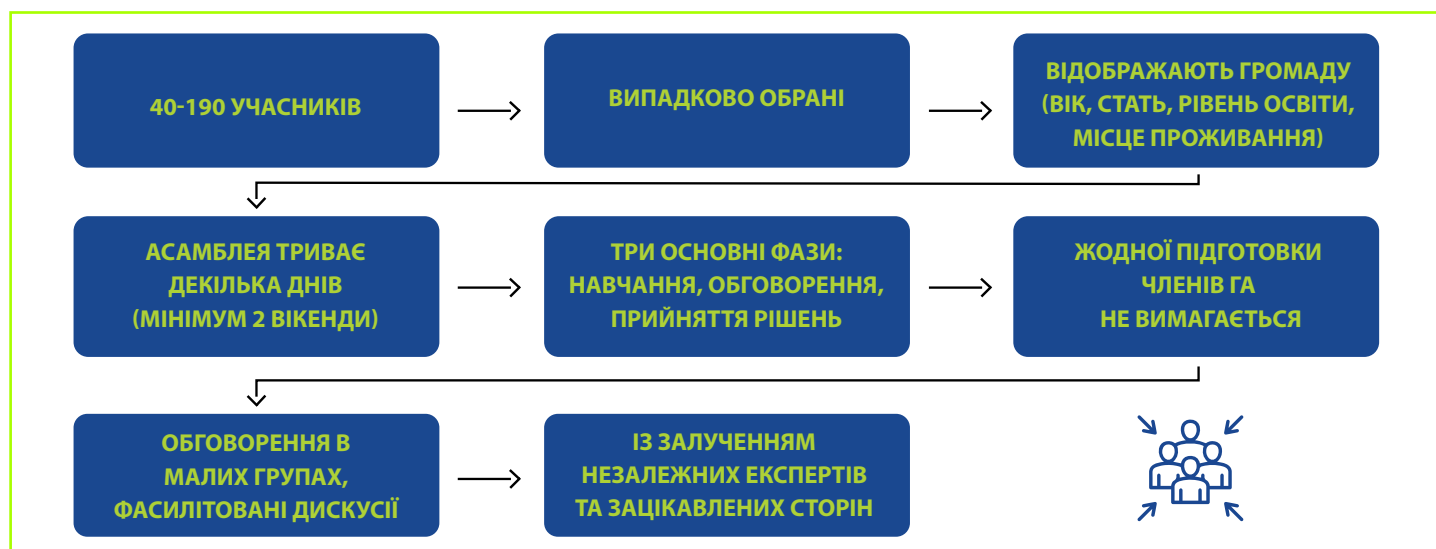
З роками, завдяки зусиллям науковців, громадянського суспільства та політичних діячів, у світі було розроблено, випробувано та впроваджено численні моделі представницьких деліберативних процесів, одним із найрозповсюдженіших моделей стала **Громадська Асамблея**.

Громадська Асамблея складається з групи людей (зазвичай від 40 до 150), які є членами певної громади (місто, країна, регіон). Члени та членкині обираються випадковим чином, але так, щоб обрана група репрезентативно відображала громаду за основними демографічними характеристиками (стать, вік, рівень освіти, місце проживання тощо). Члени та членкині Асамблеї вивчають питання та, обговорюючи його за допомогою фасилітаторів, розробляють колективні рекомендації щодо заздалегідь визначеної теми для тих, хто приймає рішення, надаючи таким чином цінний внесок у розробку політик.

Зазвичай Громадська Асамблея триває кілька сесій (мінімум дві-три). Кожна сесія триває один-два дні. Під час Громадської Асамблеї учасники та учасниці спочатку знайомляться з темою. Вони ознайомлюються з інформацією від експертів та важливими фактами щодо обраної тематики; дізнаються точки зору різних груп інтересів. Далі члени та членкині Громадської Асамблеї спільно обговорюють тему за підтримки підготованих фасилітаторів і фасилітаторок (модераторів, що допомагають групі обговорити тему, домовитися та зафіксувати результати). На етапі обговорення вони знайомляться з думками один одного, колективно зважують факти та розглядають можливі шляхи вирішення питань, що виникли. Наприкінці Асамблеї учасники та учасниці формують свої консенсусні пропозиції, які потім представляють органам місцевої влади, що в подальшому приймають рішення.

Переваги Громадської Асамблеї:

- Підвищення легітимності політичних рішень.
- Розробка потенційних рішень для спірних питань.
- Вивчення та обговорення теми Громадської Асамблеї, а також вислуховування протилежних точок зору зближує громадян та сприяє взаєморозумінню, солідарності й співпраці.
- Члени та членкині Громадської Асамблеї після тривалого обговорення формулюють свої пропозиції колективно, а не як окремі особи.
- Обізнаність влади про погляди та досвід громадян і розуміння того, де існує суспільний консенсус щодо проблемного питання.
- Привернення широкої уваги до важливих для громади питань.

ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ

Організація Громадської Асамблеї у Славутській громаді — це комплексний процес, який тривав з квітня 2024 року. Проєкт Ради Європи та влада Славутської громади у березні 2024 року підписали Меморандум про впровадження інструменту деліберативної демократії — Громадської Асамблеї — за експертно-методичної та фінансової підтримки Ради Європи. Процес планування тривав кілька місяців і здійснювався спільно проєктом Ради Європи та владою Славутської громади. До його реалізації долучилися міжнародна експертка, провідна українська експертка та провідний фасилітатор.

Плануючи Громадську Асамблею в Славутській громаді, організатори широко використовували досвід, накопичений під час попередніх Асамблей, які відбулися в Угорщині — містах Ерד, Будапешт та Мішкольц, а також досвід ряду Громадських Асамблей, реалізованих на місцевому рівні в інших країнах світу.

Після кількох місяців підготовки перша Громадська Асамблея Славутської громади відбулася у гімназії «КрОкус» Славутської міської ради. Сесії проходили протягом трьох вікендів — 19-20 жовтня, 9-10 листопада та 23-24 листопада 2024 року.

На першому етапі підготовки проєкт Ради Європи відібрав трьох координаторок Громадської Асамблеї, якими стали представниці місцевого громадського сектору — [Марія Бубнова](#), [Олександра Латишева](#), [Людмила Підлісна](#). На першому етапі було проведено серію тренінгів, зокрема для координаторок Асамблеї, а також для представниць та представників місцевого самоврядування Славутської громади, з метою забезпечення їх необхідними знаннями та навичками для організації та проведення всіх етапів Громадської Асамблеї.

Вибір теми для Асамблеї проходив у декілька етапів. Спершу місцева влада визначила три потенційні теми. Далі було проведено Форум зацікавлених сторін (стейкхолдерів), на якому ці теми були представлені для обговорення. Експерт проєкту Ради Європи фасилітував роботу Форуму. У заході взяли участь активні громадяни, представники громадських організацій, громадських рад, бізнесу, представники молодіжної ради та студенти, волонтери, військові. В результаті Форуму шляхом голосування було обрано тему, яка отримала найбільшу підтримку. Таким чином, у липні 2024 шляхом детального обговорення та відкритого голосування було визначено тему Громадської Асамблеї: **«Як можемо вдосконалити систему поводження з побутовими відходами в громаді?»**.

У травні–червні було розроблено комунікаційний план, який включав створення основних меседжів, підготовку візуальних матеріалів, визначення каналів комунікації та формування запрошень для потенційних учасників та учасниць. Завдяки активній комунікації мешканці та мешканки громади були добре поінформовані про мету та завдання Громадської Асамблеї.

Одночасно міська рада сформувала **Наглядовий комітет**, до якого увійшли представники політичних партій, освітньої спільноти, громадських організацій та місцеві лідери думок. Його задачею було забезпечення інклюзивності та прозорості усього процесу підготовки та впровадження Асамблеї.

До складу Наглядового комітету увійшли:

- **Володимир Удовиченко**, д.е.н., голова ГО «Громадська рада з розвитку міста», екс-міський голова Славутича
- **Олександр Анісімов**, активіст профспілкової організації ДСП Чорнобильська АЕС
- **Ніна Барішевська**, начальниця відділу культури, національностей та релігій Славутичької міської ради
- **Валерій Сулімов**, голова ГО «Клуб любителів бігу «Славутич»
- **Юрій Єгоренко**, голова Громадської ради при виконавчому комітеті Славутичької міської ради
- **Любов Піскунова**, голова Ради підприємців при Славутичькому міському голові, підприємниця
- **Володимир Медвідь**, заступник голови Молодіжної Ради «Майбутнє Славутича»
- **Олена Суганяка**, депутатка Славутичької міської ради, політична партія «Рідний дім»

Роль Наглядового комітету полягала в забезпеченні неупередженості, незалежності та цілісності процесу Громадської Асамблеї. Члени комітету стежили за дотриманням принципів прозорості та інклюзивності, надавали поради координаторкам та міській владі протягом усього процесу, а також запобігали будь-яким спробам неправомірного впливу або упередженості. Наглядовий комітет проводив регулярні зустрічі перед важливими етапами процесу Громадської Асамблеї, на яких координаторки інформували їх про кожен значущий крок. Завдяки діяльності комітету було забезпечено довіру громади до процесу та результатів Громадської Асамблеї, що сприятиме ефективному впровадженню рекомендацій, напрацьованих учасниками.

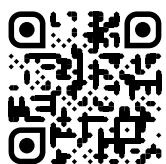
До роботи Асамблеї було залучено фасилітаторів, які попередньо пройшли тренінги від міжнародної експертки Ради Європи. Навчання включало техніки модерування, методи підтримки діалогу та організацію групової роботи, зокрема враховуючи особливості такого інструменту як Громадська Асамблея. Провідна експертка Громадської Асамблеї **Олеся Вершигора** відповідала за професійну координацію Асамблеї та підготовку тем для обговорення. Головним фасилітатором Громадської Асамблеї став **Олег Дукас**, а його роботу підтримували вісім незалежних фасилітаторів та фасилітаторок: **Алла Ігнатова, Андрій Кисельов, Денис Ланько, Наталія Єзан, Святослав Степ'як, Світлана Тарасова, Валерій Мілосердов, Володимир Куделя**, які працювали за окремими робочими столами, що склалися з 6-8 учасників та учасниць Асамблеї. Команда фасилітаторів відповідала за те, щоб протягом трьох вікендів робота Громадської Асамблеї проходила успішно, відповідала попередньо визначеним рекомендаціям та враховувала потреби учасників та учасниць. Фасилітатори та фасилітаторки підтримували роботу учасників та учасниць протягом усіх шести днів засідань: вони допомагали структурувати обговорення, формувати рекомендації та готувати їх до фінального голосування. Провідний фасилітатор ніс відповідальність за методологічно правильне проведення Громадської Асамблеї, підготовку детального порядку денного кожної сесії та модерацію окремих сесій.

На Громадській Асамблеї в Славутичі також використовувалися техніки візуальної фасилітації. Упродовж всіх етапів роботи Асамблеї мисткиня **Олександра Іванова** виконувала скетчі (замальовки олівцем) про події Асамблеї. Виставка скетчів стала візуальним щоденником Асамблеї, малюнки із портретами учасників та учасниць відображали динаміку подій, створювали творчий настрій під час сесій, надавали додаткову можливість для нетворкінга учасників та учасниць Асамблеї.

Щоб залучити якомога ширше коло мешканців та мешканок, у тому числі з-за кордону, на вебсайті громади можна було подати свої пропозиції та думки щодо теми Асамблеї через *Форму для онлайн-пропозицій*. Пропозиції були проаналізовані та враховані експертами проєкту Ради Європи під час обговорень Громадської Асамблеї.

Проект Ради Європи також провів дослідження у вигляді опитування, яке складалося з трьох етапів: до початку Громадської Асамблеї серед тих, хто отримав листи-запрошення, безпосередньо перед початком Громадської Асамблеї серед відібраних членів та членкинь та фінальне опитування учасників та учасниць одразу після закінчення процесу. Мета дослідження — оцінка думки членів та членкинь Громадської Асамблеї щодо інструменту, процесу, результатів Громадської Асамблеї та інших пов'язаних питань.

Відео про те, як пройшла Громадська Асамблея у Славутичі:
<https://vimeo.com/1074616115>

ВІДБІР ЧЛЕНІВ ТА ЧЛЕНКИНЬ ГРОМАДСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ

Ключовим методологічним аспектом організації Громадської Асамблеї є поетапний процес випадкового відбору учасників. Цей підхід забезпечує рівні можливості для всіх членів громади бути обраними до участі в Асамблеї. Особливий наголос робиться на можливості залучення тих жителів та жительок, які зазвичай не беруть активної участі у процесах прийняття рішень.

Етапи процесу відбору

Згідно з методологією, визначеною у співпраці з міжнародною експерткою Ради Європи **Евою Бордос**, яка брала участь у розробці та координації перших Громадських Асамблей в Угорщині, в серпні 2024 Славутичка міська рада розіслала 4000 листів-запрошень до реєстрації для участі в Громадській Асамблеї. Листи було розіслано 4000 домогосподарств, обраним випадковим чином. Для забезпечення випадкового відбору домогосподарств, що отримали запрошення зареєструватись для участі в Громадській Асамблеї, були розроблені спеціальні правила розповсюдження листів відповідно до кількості населення, що проживає в усіх «кварталах» (районах) міста. Для рівномірного і випадкового розповсюдження запрошень місто Славутич було поділено на два типи кварталів: багатоповерхова забудова та котеджна забудова. Листи доставлялися в кожне друге домогосподарство, де домогосподарством вважаються квартири або окремі будинки.

- **У багатоповерхових будинках** листи розносились у кожну другу квартиру, при чому змінювався початок вибірки (парні/непарні номери) для кожного під'їзду та будинку.
- **У котеджних кварталах** із будинками на 2 домогосподарства листи розповсюджувались у кожне друге домогосподарство.
- **У котеджних кварталах** із будинками на 1 домогосподарство листи доставлялись у кожен другий будинок.

Для залишку листів застосовувались додаткові правила вибірки, що базувалися на номерах домогосподарств (парні/непарні).

Також усі охочі мешканки та мешканці могли зареєструватися самостійно через відкриту онлайн-форму на вебсайті міської ради, в разі якщо вони не увійшли в число тих, хто отримав лист-запрошення.

Після завершення періоду реєстрації було проведено сортування зареєстрованих учасників та учасниць, щоб якомога точніше відобразити населення громади від 18 років за віком, статтю, рівнем освіти та районом проживання. Із зареєстрованих осіб було обрано 45 основних (30 – з тих, хто отримав листи-запрошення, та 15 – з тих, хто не отримував) та 12 додаткових членів та членкинь Громадської Асамблеї – випадкове жеребкування проводилося за допомогою програмного забезпечення з відкритим кодом Panelot. Варто зазначити, що 2 місця було зарезервовано для внутрішньо переміщених осіб.

Реєстрація

Особи, які отримали запрошення або ж захотіли зареєструватися через відкриту онлайн-форму, мали час з 8:00 25 серпня до 23:59 15 вересня для реєстрації до участі у Громадській Асамблеї. Під час реєстраційного періоду Славутицька міська рада створила спеціальну телефонну лінію: ця лінія, разом із контактною інформацією Славутицької міської ради, була доступна для потенційних учасників та учасниць, що давало їм змогу ставити запитання, отримувати технічну допомогу щодо реєстрації або реєструватися, якщо онлайн-реєстрація для них не була доступною.

Протягом усього реєстраційного періоду Славутицька міська рада використовувала різноманітні канали для інформування громадян про Громадську Асамблею. Місцева влада регулярно інформувала про ініціативу і запрошувала до реєстрації через сайт та Facebook-сторінку Славутицької міської ради та Офісу підтримки громадських ініціатив КП «Агентство регіонального розвитку» Славутицької міської ради. Міський голова зробив відеозвернення до жителів та жительок громади. Були встановлені сітілайти на зупинках транспорту, постери на дошках оголошень адміністративних будівель, а також розповсюджувалися інформаційні листівки. Місцева преса та телебачення активно висвітлювали проведення Громадської Асамблеї. Координаторки Громадської Асамблеї здійснили комплексну інформаційну кампанію для залучення мешканців та мешканок міста до участі в Асамблеї. Основні активності включали:

- 1. Публікації в соціальних мережах:** публікація серії інформаційних постів із поясненням мети Громадської Асамблеї, закликами до реєстрації та інструкціями щодо участі; використання графічного контенту для привернення уваги; поширення постів у локальних групах та сторінках міста Славутича.
- 2. Створення відеоконтенту:** підготовка та поширення коротких відеозапрошень, у яких координаторки особисто зверталися до мешканців, пояснюючи важливість участі.
- 3. Пряма комунікація з мешканцями:** особисті розмови з мешканцями та мешканками; надання консультацій та відповіді на запитання щодо формату, цілей та переваг участі в Асамблеї; допомога в реєстрації та заповненні реєстраційної онлайн-форми.

Під час реєстраційного періоду було отримано 167 реєстрацій для участі в Громадській Асамблеї, з яких дійсних – 165.

Репрезентативність

Одним із принципів, що лежать в основі Громадської Асамблеї, є те, що члени та членкині обираються випадковим чином серед зареєстрованих охочих взяти участь в Асамблеї. Відібрані учасники та учасниці мають відображати доросле населення громади (з 18 років) за демографічними характеристиками (стать, вік, освіта, місце проживання). Таким чином, учасники та учасниці Асамблеї є міні-моделлю всієї громади. Для побудови репрезентативного відбору було використано дані управління адміністративних послуг виконавчого комітету Славутиської міської ради, Управління соціального захисту населення Славутиської міської ради, Управління освіти і науки Славутиської міської ради станом на 01.07.2024, а також Державного комітету статистики України.

Розподіл учасників та учасниць Громадської Асамблеї

Демографічні показники	Населення громади	Ті, хто зареєструвалися для участі в Асамблеї	Цільова кількість для відбору (модель вибірки учасників/-ць)	Відібрані члени / членкині Громадської Асамблеї, які погодилися взяти участь	Відібрані «запасні учасники/-ці», які погодилися взяти участь	Учасники/-ці, які брали участь в голосуванні за пропозиції
Стать						
жіноча	51%	119 (71%)	23 (51%)	6 (50%)	21 (47%)	7 (58%)
чоловіча	49%	48 (29%)	22 (49%)	6 (50%)	24 (53%)	5 (42%)
Вік						
18-29	13%	14 (8%)	6 (13%)	2 (17%)	6 (13%)	2 (17%)
30-49	38%	55 (33%)	17 (38%)	4 (33%)	17 (38%)	6 (50%)
50-64	31%	75 (45%)	14 (31%)	4 (33%)	13 (29%)	4 (33%)
65+	18%	23 (14%)	8 (18%)	2 (17%)	9 (20%)	0
Район проживання						
Чернігівський квартал	9%	13 (8%)	4 (9%)	1 (8%)	5 (11%)	0
Дніпровський квартал	9%	12 (7%)	4 (9%)	1 (8%)	4 (9%)	0
Добринінський квартал	18%	18 (11%)	8 (18%)	2 (17%)	7 (16%)	5 (42%)
Київський квартал та проспект Незалежності	13%	16 (10%)	6 (13%)	1 (8%)	9 (20%)	0
Поліський квартал	13%	26 (16%)	6 (13%)	2 (17%)	4 (9%)	2 (17%)
Печерський та Деснянський квартали	11%	13 (8%)	5 (11%)	1 (8%)	3 (7%)	1 (8%)
Бакинський, Єреванський та Тбіліський квартали	13%	30 (18%)	5 (11%)	2 (17%)	5 (11%)	3 (25%)
Вільнюський, Ризький, Таллінський квартали	13%	39 (23%)	7 (16%)	2 (17%)	8 (18%)	1 (8%)
Освіта						
Середня освіта	42%	14 (8%)	14 (31%)	0	10 (22%)	0
Середня професійно-технічна освіта	27%	26 (16%)	16 (36%)	4 (33%)	16 (36%)	2 (17%)
Вища освіта	31%	127 (76%)	15 (33%)	8 (67%)	19 (42%)	10 (83%)
Приналежність до ВПО						
Не є ВПО		162 (97%)	43 (96%)	11 (92%)	43 (96%)	12 (100%)
ВПО		5 (3%)	2 (4%)	1 (8%)	2 (4%)	0
Отримали лист-запрошення на пошту						
так		97 (58%)	30 (67%)	8 (67%)	30 (67%)	9 (75%)
ні		70 (42%)	15 (33%)	4 (33%)	15 (33%)	3 (25%)

Процес здійснення жеребкування

Експерти проєкту Ради Європи провели випадкове жеребкування за допомогою програмного забезпечення з відкритим кодом Panelot, яке допомогло обрати членів та членкинь майбутньої Громадської Асамблеї в громаді. Дане програмне забезпечення дозволяє згенерувати випадкову вибірку зі списку учасників із дотриманням необхідних квот за демографічними групами (стать, вік, освіта, район, приналежність до ВПО тощо).

Під час реєстраційного періоду було отримано 167 реєстрацій для участі в Громадській Асамблеї. Відповідно до методологічних рекомендацій, було визнано недійсними дві заявки на реєстрацію (1 заявка від депутата Славутицької міської ради та 1 заявка від члена наглядового комітету Громадської Асамблеї). Таким чином, ці 2 заявки не були враховані під час відбору (жеребкування) членів та членкинь Громадської Асамблеї, оскільки це порушувало б загальний принцип проведення Громадської Асамблеї.

Таким чином, використовуючи програмне забезпечення з відкритим кодом Panelot, експертка проєкту Ради Європи **Марія Грищенко** провела відбір учасників та учасниць зі списку тих, хто подав дійсні заявки. Дані, необхідні для відбору учасників та учасниць, були введені в програму в анонімному вигляді. Окрім унікального ідентифікатора, присвоєного кожній особі, програмне забезпечення «знало» лише основні демографічні дані.

The collage illustrates the civic lottery process. It features a Zoom meeting with participants, a logo for 'ЗВЯГЕЛЬ СЛАВУТИЧ ГРОМАДСЬКІ АСАМБЛЕЇ 2024', a screenshot of the Panelot website showing a random number generator, a diagram titled 'Відбір учасників та учасниць Громадських асамблей' (Selection of participants and participants of Civic Assemblies) explaining the process, and a screenshot of the Panelot website with the slogan 'Everyone deserves a fair chance'.

У рамках підготовки до Громадської Асамблеї координаторками була проведена робота з уточнення участі відібраних учасників та учасниць. З цієї метою були здійснені телефонні дзвінки до всіх осіб, які були відібрані для участі за попереднім випадковим вибором. У результаті проведеного уточнюючого телефонного опитування громадян та громадянок, обраних для участі в Громадській Асамблеї, частина осіб відмовилася брати участь через особисті причини або інші обставини. Для забезпечення необхідної кількості учасників їх було замінено на інших мешканців, що мали схожий демографічний профіль. Новообраним учасникам та учасницям також телефонували для підтвердження їхньої участі. Такий підхід дозволив сформувати актуальний список учасників та учасниць, які готові долучитися до роботи Громадської Асамблеї.

СТАН УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ В СЛАВУТИЦЬКІЙ ГРОМАДІ ТА УКРАЇНІ. ОПИС ПРОБЛЕМИ

Майже 7% території України окуповано сміттям. У країні практично відсутні сучасні смітєпереробні заводи, які дають можливість генерувати вторинну сировину та зменшувати обсяги захоронення відходів. Наприклад, у Німеччині є понад 400 смітєпереробних підприємств, галузь має річний оборот понад 200 млрд євро. Вона зростає кожного року в середньому на 14% і забезпечує роботою 250 тис. людей. У Швеції щорічно переробляється понад 99% сміття, у Німеччині — понад 60%, у Польщі — 43%. Факти в цифрах про стан переробки сміття в Україні ([дослідження РwC](#)):

- **45 євро** — максимальний штраф за порушення у сфері утилізації відходів в Україні (в той час як у країнах Європи – 5000 євро).
- **6000 сміттєзвалищ і полігонів в Україні**, лише 19 із них обладнані дегазаційними установками.
- **6.8 євро за тону – вартість захоронення відходів в Україні**. Вартість в десятки разів нижча, ніж у Європі, що призводить до незадовільного розвитку сектору переробки.
- **Лише 3% муніципального сміття переробляють**, 94% захоронюють на звалищах або полігонах.
- Наразі в Україні працюють **34 сортувальні лінії** у 28 населених пунктах, а також у 17 населених пунктах активно будуються сортувальні комплекси.

Україна, подібно до багатьох інших країн, стикається з проблемою забруднення довкілля та недостатньою ефективністю управління відходами. Однак в останні роки зростає усвідомлення населення та державних органів щодо необхідності екологічно чистого способу життя та управління відходами. Відтак ресайклінг стає все більш актуальною і важливою складовою екологічної політики країни.

Щорічно у Славутицькій громаді відповідно до Закону України «Про управління відходами», Закону України «Про благоустрій населених пунктів», Національного плану управління відходами до 2030 року, Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року та інших нормативних актів розробляється Програма управління відходами м. Славутич. Програма приймається з метою реалізації невідкладних та перспективних заходів щодо мінімізації утворення, збору, перевезення, відновлення та видалення відходів на основі національного та світового досвіду, правової, нормативної, техніко-економічної системи управління відходами, економічних та інформаційно-освітніх заходів.

Координацію та контроль за виконанням Програми здійснює виконавчий комітет Славутицької міської ради через відділ з питань житлово-комунального господарства, тарифоутворення, енергоефективності та енергозбереження. Координує роботу відділу перший заступник міського голови.

Комунальним підприємством «Житлово-комунальний центр» Славутицької міської ради забезпечується захоронення побутових відходів, утворених на території міста. Приватне підприємство «ЕКО ТРАНС СЛАВ» відповідно до чинного договору надає послуги з управління побутовими відходами. Побутові відходи вивозяться з об'єктів відповідно до затвердженого графіка та укладених угод на полігон твердих побутових відходів.

Протягом останнього десятиліття в Україні продовжується накопичення відходів, і Славутицька громада не є винятком. Забруднення навколишнього природного середовища відходами стає дедалі гострішою проблемою, тому її слід розглядати як один із визначальних факторів екологічної безпеки. При виборі пріоритетів важливо враховувати як потенціал відходів як ресурсного джерела, так і їхній вплив як екологічно небезпечного чинника.

Заходи, які вживаються для запобігання утворенню відходів – недостатні, що загрожує не тільки поглибленням екологічної кризи, а й загостренням соціально-економічної ситуації в цілому. Тому необхідність подальшого удосконалення і розвитку всієї правової, нормативно-методичної та економічної системи управління відходами є актуальним завданням для громади. Відсутність ефективної комплексної системи управління відходами на рівні міста Славутича зумовлює накопичення їх значної кількості на об'єкті оброблення відходів, що призводить до антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: землі, водних ресурсів та атмосферного повітря, погіршення умов проживання населення.

Відповідно до річної статистичної звітності № 1-ТПВ «Звіт про поводження з твердими побутовими відходами за 2023 рік», річний обсяг твердих побутових відходів та їх компонентів, які були захоронені у 2023 році на полігоні м. Славутич, склав 32,85 тис. куб. метрів. Основним способом утилізації твердих побутових відходів в місті Славутичі на сьогодні є їх розміщення на поверхні землі, у тому числі захоронення. Складування відходів проводиться за схемою: розрівнювання, ущільнення, ізоляція ґрунтом. На полігоні м. Славутич від початку його експлуатації захоронено 1,39 млн куб. метрів відходів та їх компонентів. Разом із тим, кількісні та якісні характеристики відходів не є постійними та залежать від джерел їх утворення. Джерелами утворення відходів є, в основному, міський житловий фонд, а також суб'єкти господарювання, розташовані на території міста (підприємства, організації, установи).

Відповідно до Закону України «Про управління відходами», під управлінням відходами розуміється комплекс заходів зі збирання, перевезення та оброблення (відновлення, у тому числі сортування, та видалення) відходів, включаючи нагляд за такими операціями та подальший догляд за об'єктами видалення відходів. Одним з основних принципів у сфері є запобігання утворенню відходів, уникнення, зменшення або усунення негативного впливу відходів на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Існуюча система вивезення та захоронення відходів на полігоні є недостатньою для екологічної безпеки навколишнього середовища міста Славутич і потребує удосконалення з урахуванням сучасного національного і світового досвіду, а також змін законодавства у сфері управління відходами. Принципово важливо, що для вдосконалення підготовки відходів до повторного використання, забезпечення високоякісного рециклінгу та інших операцій з відновлення, відходи підлягають роздільному збиранню та не повинні змішуватися з іншими відходами або матеріалами, що мають різні властивості.

Роздільне збирання відходів у місті здійснюється для таких видів відходів як папір і картон, пластик, скло, метал, небезпечних відходів у складі побутових. Водночас мають створюватися умови для забезпечення роздільного збирання біовідходів, ремонтних відходів, відходів від зелених насаджень, великогабаритних відходів та інших видів відходів, що підлягають роздільному збиранню.

У загальному вигляді до складу відходів, які утворюються у місті, входять: змішані відходи, папір, картон, скло, метали, пластик, біовідходи, деревина, текстиль, упаковка, відходи електричного та електронного обладнання, відпрацьовані батарейки, батареї та акумулятори, люмінесцентні лампи, а також великогабаритні відходи. Відсутність достовірної інформації про обсяги утворення відходів та їх морфологічний склад не дозволяє виконати обґрунтований прогноз утворення відходів у майбутньому, який буде відображати загальну кількість різних потоків утворення відходів, а також очікувані зміни у складі відходів. Тому необхідно провести детальний аналіз обсягів утворення відходів, поточного стану системи управління відповідними відходами та розробити сценарії розвитку комплексної системи управління відходами.

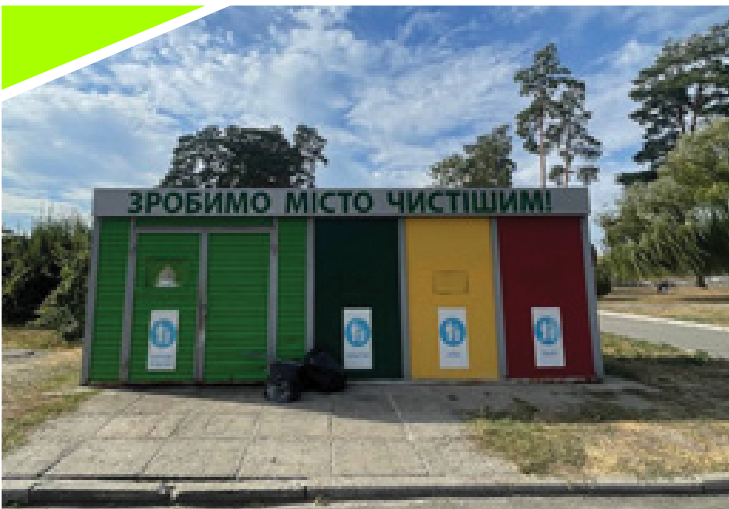
Разом з тим, після визначення річного обсягу утворення відходів, методів і засобів роздільного збирання компонентів відходів з урахуванням їх морфологічного складу, потреб у вторинних енергетичних та матеріальних ресурсах, органічних добривах, наявності підприємств, які можуть переробляти окремі компоненти твердих побутових відходів та інших економічних факторів, важливо здійснити уточнення і перегляд норм утворення відходів та встановлення норм для видів відходів, обсяги яких раніше не вимірювалися.

Крім того, з метою забезпечення виконання вимог законодавства у сфері управління відходами, перед органами місцевого самоврядування стоїть завдання розробити ефективну, дієву та економічно обґрунтовану комплексну систему управління відходами. Ця система має відповідати ієрархії пріоритетів управління відходами, сприяти максимальному зменшенню їх захоронення на полігонах та збільшенню обсягів перероблення за умови економічно доступного варіанту.

Так, відповідно до пункту 1 частини 2 статті 26 Закону України «Про управління відходами», до повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері, серед іншого, належить розроблення та реалізація місцевих планів. *Місцевий план управління відходами* – документ державного планування, що містить комплекс взаємозв'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма заінтересованими виконавцями, спрямованих на забезпечення сталого управління відходами в населених пунктах в межах території територіальної громади з урахуванням принципів співробітництва органів місцевого самоврядування, сформованих на підставі оцінки поточного стану сфери управління відходами та вже розроблених моделей. Документ є обов'язковим до розробки для всіх територіальних громад. Розроблення місцевих планів є третім з чотирьох рівнів планування, передбачених реформою управління відходами, та складатимуться замість Схем санітарного очищення, які розроблялися ще з радянських часів.

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Екологічна оцінка стратегій, планів і програм дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування.

Відповідно до Програми управління відходами міста Славутич на 2024 рік, планується розробка Детального плану території та проведення стратегічної екологічної оцінки території загальною площею 8,7 га, з включенням до детального плану території під'їзної дороги до полігону, яка проходить по території Чернігівської області, що розташована на території Любецької територіальної громади біля села Неданчичі (за межами населеного пункту).

ЕТАПИ ГРОМАДСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ

Напрацювання пропозицій щодо поводження з побутовими відходами в Славутицькій громаді стало можливим завдяки покроковій роботі учасників та учасниць. Відповідно до розробленої методології, напрацювання ідей проходило в 3 основні етапи, кожен із яких мав свою мету:

- Етап 1 (перша сесія) — знайомство з темою Громадської Асамблеї та навчання учасників і учасниць;
- Етап 2 (друга сесія) — навчання та обговорення визначених учасниками та учасницями підтем;
- Етап 3 (третя сесія) — завершення обговорення та формування списку рекомендацій для Славутицької міської ради.

ПЕРША СЕСІЯ: навчання та ознайомлення з темою (19-20 жовтня 2024)

Метою першого дня сесії було надати членам і членкиням Громадської Асамблеї глибше розуміння процесу та їхнього мандату, познайомити їх з іншими учасниками Асамблеї та ключовими стейкхолдерами, обговорити візію майбутнього Славутича, оцінити стан управління твердими побутовими відходами в громаді, а також розібратися в питаннях класифікації й структури відходів.

План першої сесії був сформований на основі попереднього аналізу ситуації в громаді, з урахуванням різного рівня обізнаності учасників та учасниць, тематики й підходів до вирішення питань обговорення. Відповідно до узгоджених тем були залучені спікери.

Перший день сесії включав такі обговорення та презентації:

- Обговорення візії Славутича у 2040;
- Презентація на тему «Поточний стан системи управління відходами в громаді Славутича»;
- Презентація на тему «Класифікація відходів».

Обговорення візії Славутича у 2040 році відбулося у 8 фасилітованих групах. При обговоренні учасники та учасниці сформулювали наступний список ідей:

Група №1	Група №2
• використання домогосподарствами подрібнювачів для органічних відходів для зменшення їхнього об'єму; • створення місцевої «Кремнієвої долини»; • обґрунтований тариф на послугу збору і вивезення ТПВ; • організований роздільний збір відходів; • працює завод із переробки вторсировини; • поширена практика із використання дрібних гілок із прилеглих лісів для органічного землеробства (подрібнені гілки в якості мульчі, чи для вироблення компосту); • створена рекреаційна зона в лісах навколо міста; • підвищений рівень безпеки в місті за рахунок встановлення на території камер; • розвинений туризм: екологічний і на ЧАЕС; • створений реабілітаційний центр на базі медико-санітарного центру; • реалізована просвіта та навчання з поводження з ТПВ; • по місту встановлені підземні контейнери для сміття; • прокладений HyperLoop з іншими містами (Чернігів, Київ) для швидкісного сполучення;	• думка (рішення громади) — небайдужа; • Славутич – чисте європейське місто. «Ти навіть уявити не можеш, що проходиш повз контейнер зі сміттям»; • у Славутичі належним чином організовано сортування сміття, його вивіз і переробка; • у Славутичі організовано переробку сміття. Один із можливих варіантів – сміттєпереробний завод або підприємство. Як результат роботи – всі отримані кошти від переробки, реалізації, чи утилізації йдуть в дохід громади на благоустрій; • акцент на навчання дітей та молоді, «діти ще з садочка знають як, що і куди сортувати»; • і як результат – підтримка екології всього міста;
Група №3	Група №4
• швидкісне сполучення з Черніговом та Києвом, складовими якого були б якісне дорожнє покриття та сталий графік роботи транспорту; • наявність добре оплачуваних робочих місць, які допомогли б утримати в громаді молодь; • наявність сміттєпереробного заводу та екоферми, на якій каліфорнійські хробаки переробляли б папір та харчові відходи в гумус; • наявність апаратів з прийому пластикової тари;	• вулиці та прибудинкові території засаджені трояндами, які вирощені завдяки гумусу з переробки харчових відходів; • тротуарна плитка, лавки з навісами — з переробленого пластику, що переробляється на мінізаводі; • полігон — законсервований, засипаний чорноземом та засаджений деревами; • кожен будинок утеплений, має незалежне електропостачання — сонячні батареї, що придбані за кошти від переробленого пластику;
Група №5	Група №6
• молодь, що знає та вміє; • система заохочення та відповідальності; • впровадження досвіду європейських країн; • безперервний технологічний процес; • відповідальність на кожному етапі (управління відходами); • діюча система контролю (за відходами); • сміття — в енергію; • Славутич — екохаб; • сортування (естетично привабливі бокси-контейнери); • виховані свідомі жителі (еконавички); • преференції бізнесу; • екокомпанія (діюче підприємство з переробки); • місто нових ідей; • місто славних людей;	• повна законодавча база (для управління відходами); • наявна програма з управління відходами (вивчення досвіду, навчання та роз'яснення, контроль та покарання); • інфраструктура збору, сортування, переробки та управління відходами (виробничі потужності сортування та переробки); • комерційна пропозиція (стимулювання чистоти);

Група №7	Група №8
• Є-переробка (100%); • молодь та виробництво; • дороги та залізниця через зону відчуження ЧАЕС; • громадянська участь; • культура сортування; • реабілітаційний центр та лікарня; • освіта (ПТУ); • будівлі для ВПО • заклади для пенсіонерів (пансіонати);	• Славутич у 2040 році — це Україна!!!; • впроваджено філософію сортування, переробки та утилізації сміття: ○ сортувальні контейнери, які вчасно вивозяться; ○ сортувальна станція та логістика; ○ концерн-завод з переробки відходів (скло, пластик, залізо, папір, електронні прилади, біо відходи, одяг та дерево); ○ фабрика з виготовлення матеріалів з вторинної сировини; • впроваджено навчання дітей та дорослих, щодо сортування, переробки та утилізації сміття; • розробка бонусної програми, мотивація людей до сортування сміття; • 30% доходу до місцевого бюджету від переробки та сортування сміття.

Презентація Віктора Шевченка, першого заступника Славутицького міського голови, висвітлювала тему **«Поточний стан системи управління відходами в громаді Славутича»**. По її завершенні учасники та учасниці в групах мали можливість обговорити інформацію та поставити по 2 запитання від групи.

 Що здивувало учасників та учасниць, що нового дізнались та що варто залишити для Славутича?	 Запитання до спікера
• Наявність договору компанії з вивозу сміття. • 100% сміття – захоронення, а не переробка. • У Славутичі існує публічний договір на послуги з поводження з ТПВ. • Не вистачає контактів влади із мешканцями, та зворотнього зв'язку. • Почати переробку сміття. Для цього потрібен завод, який потрібно побудувати або знайти. • Потрібно займатись сортуванням сміття. • Існування договору у ПП «Еко Транс Слав». • Полігону вистачить ще на певний час для захоронення сміття. • Потрібно повністю переглянути процес вивезення та захоронення сміття. • Зміна термінології в законодавстві з «поводження» на «управління». • Відсутність в Славутичі контролю над вивозом відсортованих відходів на полігон. • Відсутність в Славутичі переробки, збору для повторного використання. • Відсутність економічних стимулів з сортування сміття. • Відсутність належних дій для реалізації положень національного законодавства на місцевому рівні в Славутичі. • Система поводження з ТПВ недосконала загалом. • У надавача послуги вивезення ТПВ в наявності є новий автомобіль МАЗ.	• Чи раціональне співвідношення контейнерів для сміття в місті з кількістю робітників для вчасного вивезення і чи є можливість розмістити контейнери так, щоб було зручно їх обслуговувати? • Як організовано вивіз великогабаритного сміття та будівельних відходів? • Яка організація контролює порушення схеми поводження з побутовими відходами (чи є адміністративна практика)? • Як діє норма 10% утилізації, коли 100% відходів накопичуються на полігоні? • Як розраховується кількість контейнерів для збору сміття (1 на 11 котеджів), чи існують нормативи розрахунку? • Чи була якась перевірка або ревізія на полігоні ТПВ, та хто поніс відповідальність за порушення, хто саме контролював роботу «попередника» О. Швеця (підприємство якого утримувало полігон ТПВ)? • Хто (яка організація) має відповідати за правильне вивезення сортованого сміття (так, аби воно лишалося відсортованим)? • Чи можна зараз займатись сортуванням на існуючому полігоні? • Як ви бачите нову систему збору та утилізації сміття? • Хто саме укладає договір з компанією, яка вивозить сміття? • Що місцева влада зробила для правильного вивозу відсортованого сміття? • Де можна взяти кошти на модернізацію системи поводження з відходами? Чи є успішні приклади залучення коштів?

- Відповідальність за утримання контейнерів і майданчиків — на споживачах.
- Без регіонального плану – немає місцевого.
- Організацію всього процесу вивозу сміття (ефективну) потрібно удосконалювати.

- Чи планується оновлення техніки в надавача послуги з вивезення ТПВ? Якщо так, то коли?
- Чи проводиться якийсь контроль з боку міської ради щодо вивезення обслуговуючою компанією відсортованої вторсировини на переробку?
- Чи можуть учасники Громадської Асамблеї поїхати на полігон і побачити ситуацію на власні очі?
- Чи можливе проведення тендера для обрання нового надавача послуги з вивезення ТПВ?
- Чи передбачає законодавство відповідальність за порушення норм щодо поводження (управління) з твердими побутовими відходами?
- Якому міністерству підпорядковано галузь поводження з відходами?

Презентація Олесі Вершигори, провідної експертки Громадської Асамблеї, висвітлила тему «**Класифікація відходів**». Після неї учасники та учасниці в групах узагальнили почуту інформацію та поставили по 2 запитання від групи до лекторки.

Що здивувало учасників та учасниць, що нового дізнались та що варто залишити для Славутича?

- Не весь папір і пластик переробляється.
- Вологе і сухе сміття – це дуже небезпечна суміш, яка може викликати загоряння зсередини.
- Здійснення моніторингу за класифікацією відходів.
- Створення сортувального центру (діючий пункт прийому не задовольняє реальних потреб).
- Використання Славутича як транзитного перевалочного пункту із збирання та сортування відходів у сусідніх селищах-партнерах.
- Створення загальноміського плану поводження з ТПВ.
- Створення міської екологічної інспекції.
- Батарейки сильно забруднюють довкілля, як і поєднання вологого із сухим.
- Можливо, варто везти сміття на інший завод з переробки сміття?
- Є нормативно-правова база яка регулює небезпечні та безпечні відходи.
- Є папір який не можна переробляти (стаканчики, чеки).
- Не можна здавати на переробку фольгу, в якій була їжа.
- Причини пожеж на сміттєзвалищах.
- Велика кількість видів відходів.
- Існування різних видів паперу.
- Стихійних сміттєзвалищ більше, ніж централізованих.
- Деяке сміття містить велику кількість хімічних речовин, що ускладнює переробку.

Запитання до спікера

- Чи є в Україні підприємства, які переробляють електроніку (мобільні телефони, схеми, речі, що містять дорогоцінні метали)?
- Де знайти/чи є перелік маркування пластику для переробки?
- Як споживачу утилізувати небезпечне сміття, таке як упаковка від пігулок, у домашніх умовах?
- Як зберегти правило вологе-сухе в умовах відкритого полігону?
- Які міста України мають позитивний досвід на етапі рециклінгу?
- Як повинна виглядати повна схема логістики (від початку до кінця включаючи майданчики збору та сортування) у Славутичі та чи можливо залучати бізнес до цього?
- Де може бути завод з переробки сміття Славутича? Чи можна зробити спільне підприємство з Черніговом?
- Як утилізувати вологі відходи в умовах міста?
- Яким чином утилізувати медичні відходи в домашніх умовах?
- Як утилізувати пінопласт? Чи переробляється він взагалі?
- Що можна зробити в Славутичі для сортування всіх побутових відходів?
- Як реалізуються ті матеріальні вигоди, які отримують будинки, що збирають сортоване сміття, на досвіді України?
- Як доцільно поводитися з небезпечними відходами?
- Як за наявної в місті інфраструктури налагодити сортування на 2 типи відходів?
- Як контролюється облік стихійних сміттєзвалищ?
- Як вони прибираються? Чи є відповідальність?

Метою другого дня сесії було заглибитися в тему Громадської Асамблеї, ознайомитись із чинним законодавством та майбутніми змінами, із новими технологіями, тенденціями та змінами у сфері управління відходами та розпочати збір ідей щодо підтем для обговорення.

Основними складовими частинами другого дня сесії були наступні лекції та обговорення на теми:

- презентація «Законодавча та нормативна база щодо управління побутовими відходами. Імплементація нового Закону «Про управління відходами»»,
- презентація «Позитивний досвід управління відходами в малих громадах»,
- презентація «Позитивний досвід управління відходами за кордоном»,
- панельна дискусія на тему «Система збору твердих побутових відходів в місті Славутич та її оптимізація»,
- обговорення підтем для подальшого обговорення.

Лекція Олени Горбачової, експертки Асоціації експертів сталого розвитку, науковиці з досвідом у сфері відходів розкривала тему «**Законодавча та нормативна база щодо управління побутовими відходами. Імплементація нового закону «Про управління відходами»**». По завершенні презентації учасники та учасниці в групах мали можливість обговорити почуту інформацію та поставити по 2 запитання від групи.

 Що здивувало учасників та учасниць, що нового дізнались та що варто залишити для Славутича?	 Запитання до спікера
• Має бути адміністратор з побутових відходів. • Врахування законодавчих змін. • Міжмуніципальний центр (співробітництво) актуальний для Славутича через територіальну суміжність двох областей. • Об'єднання громад для вирішення проблеми в умовах браку фінансових ресурсів. • Інформаційна кампанія в громаді.	• Яким чином виробник буде сплачувати утилізацію/переробку відходів (за рахунок чого)? • Чи дійсно за новим законодавством полігон та вивезення/переробка побутових відходів переходять у комунальну власність? • У чому ефективність децентралізації управління вивезенням відходів? • Хто обліковує статистику щодо стану відходів за типами?

- Збільшити роль громади Славутича в питаннях побудови системи поводження з побутовими відходами.
- Створити міську екологічну інспекцію.
- Усім громадам потрібно думати, що робити з їхніми сміттєзвалищами.
- Славутич може мати КП з управління відходами, яке буде працювати в тому числі на сусідні населені пункти.
- Хто конкретно несе відповідальність за законом.
- Актуальність української законодавчої норми.
- Існування ієрархії управління відходами.
- Учасники зробили висновок, що місцева міська рада не займалася темою врегулювання питання поводження з відходами.
- Громада сама вирішує (встановлює) порядок управління (поводження) з відходами в межах законодавства.
- Адміністратор має займатись тільки питаннями управління відходами.

- Ким готується заявка до ДФРР для залучення інвестицій (структура, орган, організація...)?
- Які підприємства України займаються переробкою побутової електроніки, люмінесцентних ламп, батарейок?
- Чи доцільно створювати підприємство з переробки відходів в Славутичі з урахування війни та зменшення чисельності населення?
- Чи може Славутич управляти відходами інших населених пунктів? (Зокрема, враховуючи, що Славутич належить до Київської області).
- Чи потрібні спеціальні ліцензії для сортувальної станції, якщо так, то хто їх видає?
- Як буде відбуватись моніторинг та який орган його буде здійснювати?
- Який перелік документів потрібен для оформлення сортувальної станції?
- В чому полягає принцип «платить виробник»?
- Які пункти закону №288, що пов'язані з переробкою сміття, виконує надавач послуг «Еко Транс Слав» на сьогодні?
- Чи існує якась методика розробки місцевих планів управління відходами?
- Пояснення щодо визначення адміністратора з послуги управління побутовими відходами?
- Що відбувається з полігонами після їх закриття?
- Які заходи передбачені законодавством для збереження довкілля? Яка відповідальність передбачена за їх порушення?

Презентація Руслани Сидорук, радниці голови Шацької селищної ради, торкалась теми **«Позитивний досвід управління відходами в малих громадах»**. Після неї учасники в групах узагальнили почуту інформацію та поставили по 2 запитання від групи.

Що здивувало учасників та учасниць, що нового дізнались та що варто залишити для Славутича?

- Кожна вулиця має свого активіста з сортування сміття.
- У кожному дворі варто обрати активіста, який проводить інформування, слідкує за сортуванням відходів тощо.
- Впроваджувати інформаційні заходи в закладах освіти щодо сортування сміття в місті.
- Залучення молоді — через учнівське самоврядування, шкільне волонтерство, Молодіжну Раду, Молодіжний простір (діє в Славутичі).
- Медіасупровід проєкту — необхідний. Створення на місцевому телебаченні спецрепортажів «Запитай у славутичан» (як альтернатива програмі «Запитай у мера»).
- При формуванні команди — агентів змін — враховуємо адміністративно-територіальний поділ на квартали (представництво кожного кварталу).
- Фінансова мотивація — важлива як для споживача, так і для ФОПів. Якщо «діємо», то «маємо».
- Залучити молодь Славутича в питаннях побудови системи поводження з відходами.
- Використати флешмоб як інструмент заохочення та покращення свідомості у екологічних тематиках.

Запитання до спікера

- Які ще є засоби впливу на населення крім фото та звернень?
- Як у вашій громаді утилізуються інші відходи?
- Які є механізми вирішення конфліктних ситуацій та який інструмент був більш дієвим (примус чи переконання) для формування свідомого жителя?
- Як працює екологічна інспекція у Шацьку (якщо вона є)?
- Яка юридична схема взаємовідносин сторін (громадська організація, переробники, перевізники відходів)?
- Як забезпечити вивезення сортованого сміття для переробки окремо? (це особливо стосується битого скла, яке далі неможливо відсортувати)
- Де можна поставити павільйони для сміття в окремих районах Славутича, таких як Деснянський?
- Якій саме організації здає на переробку та як транспортують відходи?
- Як ви мотивуєте людей сортувати сміття?
- Чи є в громаді високі будівлі зі сміттєпроводами, якщо так, то як ви вирішили проблему?

- Організувати міську толоку.
 - Варто робити інфокампанії (і залучати до них молодь).
 - Варто робити фінансове заохочення сортування (воно може бути персональним).
 - Потрібно модернізувати павільйони для сміття (ваги; робити монетизацію).
 - Можливості для самоорганізації зі збору відходів.
 - З одного боку – дуже цікавий досвід, який можна відтворити.
 - З іншого боку – не факт, що підхід Шацької громади буде працювати, тому що в Славутіч менш важливий фінансовий стимул.
 - Запозичили б досвід сортування 2х типів вторсировини.
 - Різні механізми щодо залучення молоді (заохочення) до сортування сміття.
 - Є підприємці/ компанії, які охочі співпрацювати.
- Хто купує сміття за нормальними цінами?
 - Яким чином можна знайти таких покупців?
 - Якими є ціни на сміття?
 - Яке значення має пресування сміття?
 - Яка відстань від населеного пункту до полігону?
 - Який в громаді тариф на вивезення відходів?
 - Місцевий план управління відходами: чи є в наявності, як розробляли (самі, чи залучали когось ззовні), чи є в області регіональний план?
 - Яким чином організовано процес зараз? (поточний стан речей)
 - Скільки коштів витратила громада на реалізацію проекту загалом?

Презентація Софії Шутяк, адвокатки, заступниці голови аграрного, земельного та довкільного права НААУ, старшої менеджерки реформи відходів при команді підтримки відновлення та реформ при Міністерстві захисту довкілля та природних ресурсів України, розкривала тему **«Позитивний досвід управління відходами за кордоном»**. По завершенні презентації учасники та учасниці в групах мали можливість обговорити почуту інформацію та поставити по 2 запитання від групи.

Що здивувало учасників та учасниць, що нового дізнались та що варто залишити для Славутича?

- Країни Європи по різному ставляться до законодавства з управління відходами.
- Аналіз відходів у громаді (статистичні дані): пластик, скло, метал, папір тощо, для розуміння кількості контейнерів для видів сортування.
- На етапах збору, переробки та утилізації важливий розподіл повноважень, оскільки це визначає сфери відповідальності усіх учасників процесу.
- У системі управління відходами важливо враховувати природоохоронні заходи, економічну доцільність.
- Для ефективної організації управління варто знати, який саме тип відходів маємо переробляти, а що утилізувати.
- Волонтерам під силу проведення освітньо-інформаційних акцій, тренінгів «Як діяти?».
- Відсутність потужностей або їх недостатність — актуально і для громади, і для України, і для європейських держав.
- Проведення спеціальних навчань в навчальних закладах для підвищення свідомості та залучення молоді до питань охорони навколишнього середовища та поводження з побутовими відходами.
- За кордоном привчають до сортування з дитинства – це можна запозичити та заохочувати дітей: наприклад, робити конкурси між школами.
- Варто працювати системно (має бути цілеспрямована політика, а не точкові заходи). «Непрофільні» підприємства можуть бути також зацікавлені у переробці. Наприклад, вони можуть приймати тару.
- Залучення екологічних фахівців з ВНЗ/ університетів.
- Громадські організації та підприємці мають більше прав ніж державні органи.
- Створити громадську наглядову раду.
- Досвід зарубіжних країн в переробці сміття.
- Мінімізація обсягу відходів: їх треба сортувати та продавати.
- Треба покращувати свій полігон.
- Є сумніви, що досвід мегаполісів є доречним для малих громад: наприклад, вони не можуть мати великого адмінпарату.
- Міжнародні організації, які допомагають українським ОМС проводити екотрансформацію, надають гранти.
- Взяли б на озброєння багато цікавих практик поводження з ТПВ, які б адаптували тут на місці. Почали б з визначення складу (морфології) сміття і надалі б на основі цих даних визначили подальші кроки.
- Закордоном також є низка проблемних питань щодо управління відходами.
- У нас має бути своя адаптована модель управління відходами.
- Більше співпраці громади з владою через діалог.

Запитання до спікера

- Чи наявні дані по Україні щодо оптимальної кількості контейнерів для роздільного сортування сміття?
- Якого сміття в Україні продукується найбільше, у відсотковому співвідношенні?
- Чи існують моніторингові компанії в системі управління відходами? Якщо так, то де вони публікують таку статистику?
- Які існують санкції та покарання за порушення законодавства з охорони навколишнього середовища, та які конкретні поради для місцевих громад в Україні?
- 2030 рік. Полігон закрито через невідповідність до вимог. Що робити?
- Поясніть більш детально, які права мають громадські організації та приватні підприємці, а які державні органи?
- Який є зарубіжний досвід малих громад з управління сміттям?
- Чи плануються в реформі щодо управління ТПВ посилення відповідальності за порушення закону?
- На які напрями/процеси з управління відходами іноземні донори готові вкладати кошти?
- Досвід яких країн/міст найбільш практичний для України?
- Наскільки український бізнес готовий співпрацювати з громадами в цій галузі?

У панельній дискусії на тему «Система збору твердих побутових відходів в місті Славутич та її оптимізація» взяли участь Василь Познанський — юрист ПП «ЕКО ТРАНС СЛАВ», Володимир Клімов — директор КП «Житлово-комунальний центр», Оксана Сосніна — начальниця відділу з питань ЖКГ Славутичської міської ради та Наталія Миколайчук – голова ГО «Соняшник». Після панельної дискусії учасники та учасниці Громадської Асамблеї в групах узагальнили почуту інформацію та поставили по 2 запитання від групи до спікерів.

 Що здивувало учасників та учасниць, що нового дізнались та що варто залишити для Славутича?	 Запитання до учасників та учасниць панельної дискусії
• У місті діє ще радянська система поводження з відходами. • Рівень довіри населення до «ЖКЦ» та ПП «Еко Транс Слав» — низький. • Ринок вторинної сировини — не сформований. • Брак коштів для належного утримання полігону. • Багато думок про навчання дітей в освітніх закладах, але цей інструмент уже працює в школах в межах навчальних програм та екологічних акцій (проектів). • Реформування застарілої системи управління відходами. • Соціальна реклама. • Екопатруль. • Взаємодія учасників процесу на засадах партнерства та взаємовідповідальності. • Організувати в Славутичі місцеву екологічну інспекцію. • Дізнались та побачили людей, які вивозять сміття. • В Славутичі є низові ініціативи. • Не згодні зі спікерами стосовно того, що треба чекати на ініціативу «зверху» і що є принципова проблема з фінансуванням, що затримує початок змін. • З'явилася ідея: збір органічних відходів і перетворення його на компост на базі старих теплиць. • Є організація волонтерів, яка займається сортуванням. • Відвертість представників влади. Визнання проблеми. • Найкращий і найлегший метод утилізації – компост.	• Якщо перевізник бачить небезпечні відходи (шини, люмінесцентні лампи, батарейки тощо) у баках для сміття чи біля них, що він з ними робить? • Які ваші дії, коли ви бачите, що перевізник вивіз небезпечні відходи на полігон? • Чи правда, що новий МАЗ не вивозить сміття тому, що його продали? • Чи у вашій компетенції аналізувати «рейтинг» відходів у місті? • Який орієнтовний кошторис для потреб належного утримання полігону? • Чи була перевірка або ревізія на полігоні ТПВ у Славутичі та де знайти результати або покарання винних? • Хто на сьогодні займаються від влади питанням тарифу та контролем поводження з ТПВ у місті? • Для чого було реформувати «ЖКЦ» і створювати ПП «Еко Транс Слав», якщо якість послуг не покращилась, а ціна не знизилась, а підвищилась? Якщо була необхідна реформа – чому її було проведено таким чином? • Куди дівся персонал та транспорт «ЖКЦ»? Якщо він перейшов приватному підприємству – то на який строк? • Чи погодиться ПП «Еко Транс Слав» від під'їздів багатоквартирних будинків або котеджів відвозити первинно відсортоване сміття до громадської організації або приватного підприємства для вторинного сортування або переробки? • Чи зацікавлений ПП «Еко Транс Слав» у співпраці? Якщо так, то в якій саме, та яка ваша вигода з цього? • Чи погодиться ЖКГ на розміщення інформації в будівлях, які організація обслуговує, розмістити інформацію про сортування сміття? • У «Еко Транс Слав» є прибуток з операційної діяльності, а в тарифи закладена інвестиційна складова – чи є можливість за рахунок цих коштів почати покращувати систему управління сміттям в Славутичі? • До яких дій комунальні підприємства громади вдаються в контексті зміни законодавства? • Чи можна доставити контейнер на вторсировину на існуючі сміттєві майданчики? • Чи можна відновити роботу підприємства, яке раніше працювало і сортувало вторинну сировину у місті? (мова йшла про підприємство п. Швеця, який зараз воює) Або чи можна хоча б відновити/повторити ланцюжок, за яким дане підприємство раніше збувало вторсировину далі? • Чому влада не шукає ринок збуту відходів? (Шацький досвід – можна безкоштовно) • Куди вивозиться листя? Чи використовується воно на компост? З чого варто почати домогосподарствам для реалізації цього процесу?

Після завершення панельної дискусії відбулось перше обговорення у групах управління відходами у громаді. Перед учасниками та учасницями стояло завдання окреслити підтеми, які варто було б обговорити на наступних сесіях. Напрацьовані підтеми в результаті обговорення можна впорядкувати наступним чином:

1.	Юридично-правові аспекти
	1. З'ясувати юридично-правовий механізм взаємодії між всіма підприємствами в цій галузі в місті. 2. Запросити експертів для роз'яснення деталей щодо договору з надавачем послуги вивезення ТПВ (юрист, представник «Еко Транс Слав»). 3. Розуміння того, як формується тариф на послуги, пов'язані зі сміттям. 4. Проблема взаємодії інституцій Славутича між собою: як збираються налагодити цю взаємодію і якими є фінансові плани цих інституцій? 5. Проблемні фінансові відносини між «ЖКЦ» та «Еко Транс Слав» з питань взаємних заборгованостей та їх врегулювання. 6. Аналіз тарифної політики на відповідність фактичним витратам перевізника відходів та утримувача полігону.
2.	Структура побутових відходів у громаді, зменшення обсягу відходів для полігону, вторсировина
	<i>Зменшення обсягу сміття для полігону</i> 7. Яка кількість твердих побутових відходів зараз у місті (об'єм, маса, щомісяця, щокварталу, щороку) для розуміння, яким чином побудувати подальший процес. 8. Акцент на зменшенні обсягу відходів, що потрапляють на полігон. 9. Отримати інформацію від місцевої влади щодо наявності приміщень у місті для зберігання та сортування сміття. 10. Детально розкрити види переробки сміття та їх економічний аспект (вартість, дохід). <i>Вторсировина</i> 11. Організація централізованого завезення. 12. Централізоване зберігання вторинної сировини. <i>Небезпечні відходи</i> 13. Дізнатися перелік ліцензованих організацій, які утилізують в Україні небезпечні відходи. <i>Органіка</i> 14. Експерт, що детально роз'яснить способи поводження з органічними відходами. <i>Сміття для опалення</i> 15. Чи можна використовувати спалення сміття для опалення?

3.	Залучення мешканців
	16. Експерт, що допоможе створити інформаційну кампанію для інформування та навчання мешканців сортуванню, з якою можна буде піти до міської ради та запропонувати інтегрувати цю кампанію в садках, школах, гуртках тощо. 17. Низова ініціатива – як мешканці можуть впливати на громаду вже зараз? 18. Напрацювання стосовно того, що можна робити, щоб сортувати сміття в Славутичі вже зараз. 19. Інформування мешканців про сортування. 20. Розробка методів збору та організації сміття на всіх рівнях: a. рекомендації у квартирі; b. рекомендації в під'їзді; c. організація будинків та підприємств, які обслуговують будинки; d. рекомендації для громадських місць. 21. Створення робочої групи, що розробить місцевий план з управління сміттям.
4.	Взаємодія з іншими громадами
	22. Взаємодія із сусідніми (селищними та Чернігівською) громадами у питаннях збору та сортування відходів.

Під час першої сесії учасники та учасниці Громадської Асамблеї спільно вирішили, що необхідно відвідати полігон твердих побутових відходів м. Славутича, щоб ближче познайомитись із системою його роботи, дізнатись про кількість твердих побутових відходів у місті (об'єм, маса, щомісяця, щокварталу, щороку), а також дізнатися, чи є можливим відновити роботу існуючої на полігоні сортувальної лінії сміття для розуміння, яким чином може бути удосконалена система управління відходами в громаді.

5 листопада 2024 року, в період між першою і другою сесією Громадської Асамблеї, члени та членкині з власної ініціативи відвідали полігон твердих побутових відходів Славутича, де мали можливість дізнатися про його роботу, поставити запитання, які виникли в період обговорень на першій сесії Асамблеї, директору КП «Житлово-комунальний центр» Володимирі Клімову та інженеру-технологу полігону Людмилі Торцевій.

Під час візиту учасники та учасниці побачили, як організовано зберігання та утилізація твердих побутових відходів, дізналися про екологічні та технічні аспекти роботи полігону. Цей практичний досвід сприяв кращому розумінню масштабів проблеми та дозволив глибше зануритися в обговорення потенційних рішень.

Результати візиту стали основою для подальшої роботи під час наступних сесій Асамблеї. Отримані знання допомогли учасникам та учасницям сформулювати рекомендації для міської влади щодо вдосконалення управління відходами. Вони включали пропозиції щодо оновлення інфраструктури, впровадження новітніх технологій утилізації та підвищення обізнаності населення про важливість сортування та переробки сміття.

Відвідування полігону стало не лише інформативним, а й надихаючим кроком, який сприяв залученню учасників та учасниць до пошуку реальних рішень та формуванню спільного бачення екологічного майбутнього Славутича.

Під час наступної сесії Громадської Асамблеї членам та членкиням було продемонстровано відеоматеріал, створений під час відвідування полігону твердих побутових відходів, щоб учасники та учасниці, які не змогли взяти участь в екскурсії, мали можливість ознайомитися з побаченим та почути коментарі експертів.

Відео детально висвітлювало ключові моменти візиту:

- інформація про поточний стан полігону та його інфраструктуру;
- основні екологічні виклики, з якими стикається місто;
- пропозиції щодо покращення системи поводження з відходами.

Крім того, відеоматеріал був опублікований у соціальних мережах, щоб забезпечити його доступність для всіх мешканців Славутича. Це дозволило ширшій аудиторії долучитися до обговорення проблематики поводження з побутовими відходами.

Демонстрація відео під час сесії та його публікація в інтернеті сприяли прозорості роботи Громадської Асамблеї, підвищенню обізнаності мешканців і залученню більшої кількості людей до обговорення екологічних питань.

ДРУГА СЕСІЯ: обговорення (9-10 листопада 2024)

Метою першого дня сесії було обговорити з учасниками та учасницями питання зменшення обсягу відходів громади на полігоні, а також налагодження роздільного збору сміття мешканцями громади вдома.

Основними складовими частинами першого дня сесії були наступні презентації та обговорення:

- презентація «Правила та рекомендації щодо сортування та утилізації відходів»;
- презентація «Організація місця збору відходів. Аналіз поточного стану управління відходами, розвиток інфраструктури управління відходами»;
- обговорення «Що органи місцевого самоврядування могли б зробити, щоб зменшити обсяг відходів для вивезення на полігон?»;
- обговорення «Як мотивувати мешканців налагодити вдома роздільний збір сміття та що слід міській раді зробити для цього?».

Презентація на тему «**Правила та рекомендації щодо сортування та утилізації відходів**» від **Катерини Рабан, голови ГО «Нуль відходів Луцьк»**, охоплювала не лише експертне подання учасникам та учасницям Асамблеї інформації, а й подальше обговорення в групах почутої інформації та підготовку по 2 запитань від кожної групи.

Що здивувало учасників та учасниць, що нового дізнались та що варто залишити для Славутича?

- У Луцьку вже 7 років займаються питанням сортування сміття.
- Інформація про систему «Життя без відходів».
- Практика сортування на балконі.
- Детальна інформація щодо видів пластику.
- Таблички в магазинах «Найчастіше сміття утворюється в момент покупки».
- 50% відходів складає пластик і скло.
- Квартирний компостер та сортування на балконі.
- Практика Беа Джонсон «Дім без відходів».
- Аудит своїх відходів.
- Просвітництво – як і що можна здати.
- Рекламні борди «Батарейки, здавайтесь».
- Сертифікація «Місто без відходів».
- Компостувальна станція.
- Запровадити в місті сортування з урахуванням різних видів пластику (в т.ч. який не підлягає переробці).
- Ознайомити громаду щодо можливості зберігання продуктивних відходів у вигляді міні-компостної технології у власних квартирах (на балконі).
- Налагодити робочі зв'язки із сусідніми громадами для співпраці.
- На полігоні все одно потрібно робити сортування.

Запитання до спікера

- Як відбувається інформування (моменти виховання, таргетування теми по цільових аудиторіях) населення в Луцьку? Чи є зворотний зв'язок? Кількість членів ГО?
- Який тариф у Луцьку на вивезення та захоронення відходів?
- Як вирішується питання контролю виконання вимог постанови КМУ від 26.09.2023 року №1031?
- Ваше бачення рішень міської влади на етапі сортування? Що діє?
- Які переваги має місто від сертифікації за проектом «Місто без відходів»?
- Чи розуміють учасники Громадської Асамблеї та особисто експерт про порушення правил пожежної безпеки у випадку зберіганні сміття на балконі?
- Якщо на ринку продаються поліетиленові пакети, що не утилізуються (на відміну від супермаркетів), хто контролює таких продавців?
- Чи не створює компостне відро дискомфорт?
- Куди викидати органіку з компостного відра і скільки часу потрібно для утворення компосту?
- Як вам сортувати сміття вдома, чи зручно і чи хотілося б вам в майбутньому вийти за межі квартири (під'їзд, будинок тощо)?
- Як влаштована система сортування сміття в Луцьку та який тариф?

- Варто закрити сміттєпроводи у Славутичі.
- Варто налагодити сортування у спеціально відведених місцях біля будинків.
- Дізнались про компостне відро, яке можна тримати вдома.
- Об'єм сміття, яке потрапляє смітник.
- Шукати партнерів з бізнесу та ГО для поширення сортування.
- Співпрацювати з організацією «Батарейки, здавайтесь».
- Лише 9% сміття підлягає переробці.
- Багато видів пластику не переробляються.
- Треба починати з себе.
- Можна застосовувати каліфорнійських хробаків для переробки органічних відходів.
- Дізналися про позначки на упаковках, що вказують на вид матеріалу.
- Є настільки свідомі люди, що попри перепони продовжують сортувати сміття.
- Домашній контейнер для органіки.
- Кількість видів пластику та проблеми збуту.
- Залишили б всю нову інформацію для Славутича.

- Якою була взаємодія активістки з мешканцями будинку?
- Якою була взаємодія активістки з владою громади?
- Питання щодо доцільності встановлення в домогосподарствах кухонного подрібнювача органічних відходів (food waste disposer or garbage disposal unit)?
- Як відгукнулася влада м. Луцька на вашу ініціативу, яка співпраця?
- Яка кількість містян підтримує ініціативу?

Лекція Валентини Дарнопих, депутатки Славутицької міської ради, розкривала тему **«Організація місця збору відходів. Аналіз поточного стану управління відходами, розвиток інфраструктури управління відходами»**. Після неї учасники та учасниці в групах узагальнили почуту інформацію та поставили по 2 запитання від групи.

Що здивувало учасників та учасниць, що нового дізнались та що варто залишити для Славутича?

- Міська влада підключила НДІ (Науково-дослідницький інститут) для замірів сміття.
- Віддати бізнесу майданчики для сортування.
- Виготовлення устілок в Славутичі.
- Новітні технології на базі ШІ.
- Ми – генератори сміття.
- Встановлення сортувальних модулів (в тому числі «Банк одягу»).
- Ідеї молоді мають підтримку.
- Вмотивований мешканець та бізнес повинні діяти за принципом «плати за те, що викидаєш».
- Зосередити увагу на співробітництві активістів та влади із місцевим бізнесом.
- Запровадити у сфері поводження з відходами використання ШІ, мобільних додатків та технологічних приладів.
- Зробити апарати, в які можна здавати пляшки, тару.
- Залучити бізнес, який буде займатись переробкою тари (це можна зробити через фонд підтримки підприємців).
- Є ШІ стартапи, які допомагають сортувати сміття.
- Можна відкривати малі підприємства з переробки.
- Можна створювати банки одягу.
- Можна створювати компостні ями.
- Досі влада нічого не робить в цьому напрямку.

Запитання до спікера

- Чи є в Славутицькій міській раді ініціативна група, серед депутатів, з підготовки плану з управління відходами?
- Чи потрібні дозволи на встановлення обладнання для переробки відходів (міністанції, переробні комплекси тощо)?
- Чи маєте ви у своєму оточенні колег-підприємців, які хотіли б зайняти цю нішу?
- У поєднанні інтересів переробника та сортувальника хто має грати «першу скрипку»?
- Як бізнес за кордоном працює в системі управління з ТПВ?
- Куди на сьогодні вивозяться відходи Славутича, які не підлягають сортуванню?
- Як збирають каву для місцевого бізнесу, який робить устілки з кави? Чи роблять це у Славутичі?
- Як втілити в життя створення малих переробних об'єктів? Як дорого отримати дозвіл? Які є корупційні ризики? Наскільки складним є адміністрування?
- Чому було проігноровано висновки щодо тарифів?
- З якого стартапу ви б почали у Славутичі?
- Чи вважаєте ви доцільним зробити виконавцем послуги з управління ТПВ комунальне підприємство?
- Який орган повинен мати контроль над системою управління ТПВ?
- Чи є конкретний підприємець (ю.о чи ф.о.) готовий зайняти нішу управління відходами в місті? Або ГО зацікавлена в екології міста?
- Чи є зараз можливість встановити по місту сітчасті контейнери для пластику (пляшок)?

Обговорення на тему **«Що органи місцевого самоврядування могли б зробити, щоб зменшити обсяг відходів для вивезення на полігон?»** дало можливість учасникам та учасницям спочатку за допомогою брейншторму напрацювати у 8 малих групах список відповідей на поставлене питання, обговорити їх, а потім за допомогою SMART-критеріїв визначити ті ідеї, які найбільш реально реалізувати (див. таблицю нижче).

Група №1	Група №2
● Упродовж 1 року створити та реалізувати просвітницьку кампанію (екопросвіта). ● За 1 рік створити 4 майданчики для компостування. ● Створити 5 пунктів для роздільного прийому вторсировини впродовж найближчих 2-3 років.	● Автомат для виплати грошей, якщо здати туди порожню тару. ● Організація роздільного збору сміття біля гаражного кооперативу. ● Створення компостних ям. ● Контейнери для роздільного збору сміття біля кварталів. ● Відновлення функціонування сортувальної лінії на полігоні з конкурентоспроможними зарплатами.
Група №3	Група №4
● Замовити та розмістити на вулицях інформаційні банери (соціальну рекламу). ● Додати тематику поводження з відходами до програми середньої шкільної освіти. ● Створити рекламні ролики для соцмережі з розміщенням через Агенцію регіонального розвитку та муніципальні платформи. ● Заохочення до громадських ініціатив реалізовувати у формі челенджів та квестів. ● Внести зміни до міського бюджету, де передбачити закупівлю послуг з виготовлення відеороликів на тему правильного поводження з відходами та сортування.	● Варто запровадити контроль влади над «Еко Транс Слав» та «ЖКЦ» за допомогою проведення регулярних аудитів (раз на 3 роки). ● Варто розділити в квитанції оплату за вивезення та за захоронення сміття. ● Систематично інформувати про стан, у якому знаходиться полігон, про сортування, формування тарифу за допомогою соцмереж, реклами та залучення інших організацій. ● «ЖКЦ» має займатись вивезенням сміття. ● Оплата за сміття може відбуватись за вагу чи об'єм замість тарифу на одну людину, а вивозити можна не щодня, а за наповненістю бака.

Група №5	Група №6
● Обладнати місця для накопичення та тимчасового зберігання відходів. ● Проведення інформаційної роботи з населенням щодо поводження з відходами. ● Підтримка підприємництва щодо експлуатації обладнання для управління з відходами. ● Вести контроль за управлінням і поводженням з відходами.	● Забезпечити розгорнуту інформаційну кампанію щодо користі правильного поводження з відходами (інфографіка, соціальні ролики, конкурси тощо), залучити садочки, школи, громадські організації. ● Встановити в кожному кварталі/дворі контейнери: пластик, скло, алюміній, папір, метал, плівка. Залучити бізнес до переробки. Вирахувати з оплати об'єм, який не вивозиться на полігон. ● Заборонити котеджем викидати в контейнери гілля (деревину) та листя. ● КП «ЖКЦ» подрібнювати деревину біля будинків за допомогою подрібнювачів. ● Створити базу вторинного використання (на інформаційних сторінках міста): кава для устілок, одяг для плетіння сіток тощо.
Група №7	Група №8
● Залучити інвестиції (проекти, програми) для створення компостувальної станції та модернізації полігону (спецтехніка, умови праці). ● Провести програму соціальної реклами. ● Здійснити перехід від системи загального збору сміття до індивідуалізації процесу, за принципом «не сортуєш – платиш більше, сортуєш – платиш менше». ● Провести фаховий аудит відходів за кварталами для визначення зон збору та встановлення сортувальних модулів. ● Призначити відповідальну особу (навченого чи найнятого фахівця) в структурі виконавчого комітету для ефективного управління.	● Створити комунальне підприємство, яке буде займатись центральним сортуванням сміття та надавати послуги іншим учасникам процесу. Також це буде центральний орган, що буде надавати послуги для містян та оплачувати рахунки іншим підприємцям, які задіяні в процесі. ● Зобов'язати управління прибудинковими територіями організувати місця для сортування сміття та сприяти інформуванню. ● Організувати навчання для підприємців, які зацікавлені в темі переробки сміття та фінансової допомоги.

Обговорення на тему «**Як мотивувати мешканців налагодити вдома роздільний збір сміття та що слід міській раді зробити для цього?**» дало можливість учасникам та учасницям спочатку за допомогою брейншторму напрацювати у 8 малих групах список відповідей на поставлене питання, обговорити їх, а потім за допомогою SMART-критеріїв визначити ті ідеї, які найбільш реально втілити у життя (див. таблицю нижче).

Група №1	Група №2
● Організація в одному із кварталів міста пілотного проєкту з роздільного збору відходів (разом із просвітницькими заходами, правилами сортування, штрафними санкціями за порушення правил) терміном на 1 рік.	● Зменшення тарифів для будинків з роздільним збором сміття. ● Встановлення автомата для прийому порожньої тари. ● Впровадження конкурсів на кращий будинок з сортування. ● Інформування про роздільний збір сміття, зміна суспільних норм, підтримка місцевих активістів. ● Дошки пошани та ганьби у будинках.
Група №3	Група №4
● В кожному будинку керуюча компанія та старші по будинку створюють інформаційну вайбер групу або чат-боти для мешканців кожного під'їзду, де викладають інформацію (у т.ч. про боржників), там же — показ негативних прикладів поведінки із відходами. ● Періодичні (щоквартально) збори мешканців будинку з питань сортування відходів.	● Зробити інфокампанію, до якої має бути залучена міська рада, громадські організації та активні мешканці громади. ● Варто сприяти створенню місцевого бізнесу, який займається переробкою сміття. ● Для цього варто запровадити експеримент у будинках із сортування для того, щоб виміряти скільки сміття можуть генерувати мешканці Славутича (наприклад, виміряти кількість пляшечок). ● Із локальними бізнесами мають комунікувати та продавати: а) ОСББ або управляючі в будинках компанії, які можуть збирати сортоване сміття у під'їздах та отримані гроші спрямовувати на побутові потреби будинку; б) бізнеси. ● Почати сортування варто з пластику (наприклад, пластикових пляшок) та паперу.
Група №5	Група №6
● Створення інформаційно-агітаційного контенту щодо поведінки зі сміттям та розповсюдження у всіх інформаційних мережах. ● Проведення в закладах освіти (садочки, школи) навчання щодо поведінки з відходами на постійній основі. ● Організувати та провести за підтримки влади масові заходи «Вчимось сортувати відходи вдома» (лекції експертів, майстер-класи, конкурси тощо). ● Встановити контейнери з інформацією, що куди класти та в якому вигляді біля великих супермаркетів міста та в закладах освіти. ● Організувати пункти прийому вторсировини. Монетизація. Чи менше сміття, тим менше тариф.	● Інформаційні кампанії (буклети, інфографіка, соціальні ролики) з гаслом «Життя сміття після сортування в Славутичі». ● Система винагород і заохочень для будинків/кварталів/дворів, які активно сортують сміття; знижки на комунальні послуги або участь у розіграші екоподарунків. ● Зручна інфраструктура для сортування, різнокольорові контейнери з табличками-інструкціями, розташовані неподалік будинків. ● Запровадити тиждень чистоти та сортування: акції в місті з конкурсами та нагородами для активних учасників. ● Зворотний зв'язок та звіти для громади щодо результатів сортування. Запровадити консультативні послуги для населення.

Група №7	Група №8
• Медіа-просвітницька кампанія, освітні програми, формування Я-філософії «Дбаю про себе та світ!». • Індивідуальна матеріальна складова системи управління відходами (заохочення, бонуси). • Виховання свідомого містянина «Я сортую! А ти?» • Проведення екоакцій, конкурсів, проєктів «Славутич – наш дім» з метою популяризації кращих практик. • Забезпечення доступної та відкритої інформації про пункти збору вторсировини.	• Відмовитись від сміттєпроводів. Встановити контейнери для сортування сміття (скло, метал, пластик, папір та побутові відходи). • Створити систему мотивацій (грошову, нагороди). • Розробити рекомендації щодо сортування сміття та як це влаштовано для шкіл, бізнесу, установ, садочків тощо. • Розробити інформування громади про сортування та розповісти, що буде відбуватись далі.

Метою другого дня сесії було обговорити з учасниками та учасницями питання організації роздільного збору сміття у кварталах міста, організації управління відсортованим та несортованим сміттям, а також забезпечення взаємодії із суміжними громадами.

Основними складовими частинами другого дня сесії були:

- панельна дискусія на тему «Система управління відходами у громаді. Налагодження ефективного процесу вивезення відходів. Формування тарифної політики»;
- презентація «Залучення мешканців до сортування сміття. Розроблення ефективної інформаційної та навчальної кампанії для мешканців про правила сортування відходів»;
- обговорення «Робота з мапами: вдосконалення управління відходами у міських кварталах»;
- обговорення «Як організувати управління відсортованим сміттям та що робити з несортованим сміттям? Як налагодити взаємодію з іншими громадами щодо управління відходами?».

У панельній дискусії на тему «Система управління відходами у громаді. Налагодження ефективного процесу вивезення відходів. Формування тарифної політики» взяли участь: Олександр Пантєєв — член комісії з тарифної політики та громадської ради з розвитку міста, Людмила Любива — депутатка Славутицької міської ради та Валентина Дарнопих — депутатка Славутицької міської ради. Після панельної дискусії учасники та учасниці Громадської Асамблеї в групах узагальнили почуту інформацію та поставили по 2 запитання від групи.

 Що здивувало учасників та учасниць, що нового дізнались та що варто залишити для Славутича?	 Запитання до учасників та учасниць панельної дискусії
• Здивувала бездіяльність контролюючих органів з вивезення відходів. • Біля смітєвих контейнерів поставити ліхтарики з датчиками руху. • Переконавання, що тарифна політика застаріла. • Графік вивозу сміття не дотримується. • Виконавець послуг з вивезення сміття має недовіру від містян. • Місця збору часто перетворюються на стихійні сміттєзвалища, контейнери непридатні, санітарні вимоги не дотримуються. • Перевірити, чому не співпадають цифри між об'ємами закладених в план перевезених відходів «Еко Транс Слав» та об'ємами захоронених відходів на полігоні КП «ЖКЦ». • Варто розділити квитанцію за вивезення та захоронення сміття. • Можливо, варто запровадити систему «сміття з колес». • Варто визначити, хто саме у місті має відповідати за ситуацію з екологією. • Мешканці платять перевізнику за купівлю техніки. • Здивувало, що в місті дійшло до такої ситуації з «Еко Транс Слав» та «ЖКЦ». • Не куплені нові контейнери. • Борг у 5 млн. Грн. • На полігоні не вистачає техніки. • Зараз у квитанції про сміття є лише 1 пункт. • Приватний перевізник на свій розсуд використовує кошти. • Розділити гроші в тарифі за сміття, щоб вони йшли не лише до «Еко Транс Слав». • Сподобалася ідея щодо розділення квитанції на послуги з вивезення ТПВ і захоронення. • Контейнери потрібно мити. • Спробувати пілотний проєкт в одному з кварталів «вивіз сміття з коліс».	• Як створювалася громадська комісія, хто входить до її складу та яким чином змінюється склад комісії? • Як контролювати фінансування від жителів? • Хто є представником замовника від влади (який відділ чи посадова особа)? • Чи має тариф нормативну одиницю вимірювання на 1-го мешканця? • Чи можливо проводити індивідуальний облік відходів кожного домогосподарства? • Куди перевізник витрачає отриману інвестиційну складову, яка закладена у тариф на перевезення? • Яка пропорція у відсотках розподілення вивезених відходів між населенням, підприємствами, та бюджетними установами? • Що потрібно для того, щоб розділити тариф у платіжці? І що цьому може заважати? • Чи реалістичною є ідея «сміття з колес» для Славутича? Якщо так, то як її можна запровадити? • Чи можна буде відсортоване сміття вираховувати з тарифу? • Чому не проводиться реконструкція та ремонт контейнерів? • У типовому договорі про надання послуг з управління побутовими відходами (п. 14) споживач має право вимагати встановлювати контейнери. Згідно п. 13 пп. (8) споживач зобов'язаний обладнати контейнерні майданчики. Так хто ж має цим займатись? • Чи є в громадській комісії люди з юридичною чи економічною освітою? • Хто міг би ініціювати розділення тарифу? Чому це все ще не ініціювали? • Який діючий тариф на послугу з вивезення ТПВ? • Чи буде підвищення тарифу? • Хто відповідальний за благоустрій смітєвого майданчика? • Що робити з великогабаритними відходами? Як їх здавати? Хто забирає? Які умови? • Коли були останні закупи основних засобів (транспорт, контейнери тощо)? Чи є на це кошти та чи плануються?

Пезентація *Євгенії Аратовської*, засновниці ГО «Україна без Сміття», на тему «Залучення мешканців до сортування сміття. Розроблення ефективної інформаційної та навчальної кампанії для мешканців про правила сортування відходів» передбачала подальше обговорення та питання до спікерки. Результати роботи груп подані у наведеній нижче таблиці.

 Що здивувало учасників та учасниць, що нового дізнались та що варто залишити для Славутича?	 Запитання до спікера
• Витрати на тверді побутові відходи (захоронення, переробка тощо) в Україні та Європі. • Сортування — це альтруїзм і волонтерство, для бізнесу це не вигідно. • Організувати освітній хаб з переробки та сортування. • Простори сортування/капсули. • Дешеве захоронення та мізерний екоподаток (5 грн). • Сортувальні кампанії – чистий альтруїзм. • Невідповідність розрахунків щодо вивозу: від замовника – в кубічних метрах, від виконавця – в тоннах. • Славутичу бракує системного рішення в управлінні. • Формування культури сортування. • Освітній центр для формування навичок сортування (досвід Хмельницького). • Пропагувати трендові ролики, що проінформують населення як правильно сортувати сміття (вірусні відео). Розміщувати на сторінках соцмереж. • Громадські ініціативи та челенджі поширювати у соцмережах (фото та відео подій). • Контроль органами місцевого самоврядування правильного вивозу та переробки сортованого сміття. • Надати пільгу підприємствам для мотивації бізнесу займатися переробкою сортованого сміття. • Створити додаткові місця збору сортованого сміття по кварталах як мотивація для населення. • Дізнатися, як пристосувати цінову політику Європи до тарифних реалій в Україні. • Займатись популяризацією переробки: зокрема, екскурсії на сортувальні станції. • Можна перейняти досвід «України без сміття» і використовувати його у Славутичі. • Про різницю цін з переробки та утилізації сміття для України та для країн ЄС. • Про станції «Україна без сміття». • Що можна використовувати кілограмову систему. • Дослідити тарифи Славутича в порівнянні до тарифів та вимог Європи. • Велика різниця між ЄС та Україною у цінах на поводження зі сміттям. • В ЄС є преференції для рециклінгу. • В Україні є багато активістів, що турбуються темою сміття. • Має бути інформування дітей.	• Чому не піднімається ціна на захоронення? • Скільки коштує облаштування капсули для сортування сміття? • З чого ви починали свою діяльність та звідки брали кошти? • Яка модель сортування (від мешканця чи сортування на полігоні) є більш дієвою? • Чи доречним є створення освітнього центру в невеликому місті, як Славутич? • Де можна знайти екологічний реєстр небезпечних підприємств України? • За якими критеріями відносять підприємства до екологічно небезпечних? • Куди йде сміття, яке збирає «Україна без сміття» (в тому числі одяг)? • Чи продає Україна сміття іншим країнам? Якщо ні — чому ми так не робимо? • Яким чином та якими інструментами ви впливаєте на владу? Та які результати? • Де шукати джерела, гранти або донорів для впровадження системи управління відходами? • Як вести інформаційну кампанію? Що є найефективнішими рішеннями? • Які є інші приклади роздільного збору сміття? • Які б ви порекомендували робити перші кроки, щоб заснувати подібний освітній екопроект у Славутичі? • Куди станція збуває відсортоване сміття? • Скільки вартує обслуговування станції та встановлення капсули?

- Потрібен роздільний збір сміття.
- Послуги з вивезення сміття мають бути підв'язані під тони, а не під кубічні метри.
- Сподобався простір для сортування в Києві.
- Сумно, що в Україну не зайде екоінвестор через надмірні ризики та невідгідні умови.
- Якісна організація сортувальної станції.
- Разюча різниця в тарифах на захоронення між Україною та Європою.
- Досвід сортувальної станції та капсули.

Для організації обговорення «Робота з мапами: вдосконалення управління відходами у міських кварталах» попередньо уся територія громади була поділена на 8 частин. Кожна із частин отримала свою назву: Чернігівський квартал, Ліцеї, Деснянський та Печерський квартали, Поліський квартал та Центр, Тбіліський, Єреванський та Бакинський квартали, Балтійські квартали, Київський квартал та Промзона. Перед початком обговорення мапи частин Славутича були розміщені на стіні у залі. Кожен з учасників та учасниць Громадської Асамблеї мав можливість оглянути мапи та обрати ту, з якою б хотілося попрацювати. Обравши мапу члени Асамблеї позначали її стікером зі своїм ім'ям. Таким чином було сформовано 8 груп для обговорення питання вдосконалення управління відходами у міських кварталах.

Надалі обговорення відбувалося у форматі «світового кафе», що передбачало 3 раунди обговорень в групах, зміну учасниками та учасницями столів після завершення кожного раунду та презентацію напрацювань кожного столу. Під час першого раунду учасники та учасниці проводили аналіз мап, позначаючи на них організації, установи, житлові будинки, бізнес, контейнери для збору сміття, місця, де бракує контейнерів, стихійні сміттєзвалища, будинки, організації та бізнес, що налагодили роздільний збір сміття, а також всі інші проблеми із відходами. Надалі учасники шукали відповіді на наступне ключове

запитання: *«Уявіть собі, що ви відповідаєте за управління відходами в громаді, маєте всі необхідні повноваження, щоб впливати на цей процес. Подумайте, що слід було б зробити, щоб покращити ситуацію з відходами у вашому кварталі. Які конкретні дії мають бути виконані вами, як слід налагодити роботу зі всіма заінтересованими сторонами, як прокомунікувати із мешканцями, щоб змінити в кращу сторону ситуацію з відходами у кварталі?»*. Другий та третій раунд передбачав обговорення напрацювань попередніх груп, а також пошук відповідей на зазначене вище питання.

Після трьох раундів учасники повернулись на свої місця. Перед ними стояло завдання підготуватись до презентації напрацювань, тобто спочатку потрібно було ознайомитись із напрацюваннями столу протягом усіх раундів, а потім, використовуючи SMART-критерії, обрати близько 5 ідей від кожного столу, що їм відповідають. У результаті було сформовано наступний список пропозицій від столів (див. таблицю нижче).

Балтійські квартали	Київський квартал
● Поширити детальну та доступну інформацію про поводження з відходами через месенджери, інформаційні дошки та таблички біля контейнерів. ● Встановити 7 еко-павільйонів та оновити (одинаковий) з сортувальними контейнерами, детальними інструкціями щодо правильного сортування та камерами відеонагляду. ● Закрити сміттєпроводи в багатоповерхових будинках для стимулювання сортування відходів. ● Встановити контейнери для сортування у дворах із чіткими інструкціями щодо сортування. ● Організувати спеціальні місця для збору листя та трави задля подальшого компостування. ● Знайти організації, зацікавлені у вивезенні та переробці відходів, зібравши їхні контакти (телефони, e-mail тощо), або звернутися до місцевої влади для створення сприятливих умов залучення таких компаній до громади. ● Ініціювати створення громадських організацій у котеджних забудовах та активно залучати молодь до сортування та зменшення відходів.	● Налагодити транспортні послуги. ● Організувати якісні послуги з вивозу (логістика, дорожня карта). ● Затвердити план управління відходами на перехідний період. ● Ліквідувати стихійні сміттєзвалища, прибрати контейнери, змінити механізм централізованого збору на «Сміття з коліс». ● Провести опитування мешканців і виконавця послуги щодо спроможності змін. ● Встановити сортувальні модулі у багатоквартирних будинках. ● Розробити індивідуальні договори – для котеджів, колективні – для управляючих компаній.
Поліський квартал	Тбіліський, Єреванський та Бакинський квартали
● Запровадити нові гнучкі графіки збору та вивозу сміття з урахуванням типу відходів (пластик, скло тощо). ● Закупити для кожного будинку ваги (індивідуалізований контроль сміттєутворення). ● Тим, хто сортує відходи, зменшити тариф на 10%. ● Змінити міський бюджет, передбачивши кошти на заохочення найкращому будинку що сортує відходи. ● Управляючим будинками провести інформаційну роз'яснювальну роботу (кампанію «свині» та «котики»).	● Організувати 3 точки сортування сміття (знаходяться по центру кожного з кварталів) (із них одну треба відновити, а одну відкрити заново). ● Домовитись із мешканцями прилеглих будинків біля потенційної точки збору сміття, яка знаходиться посередині про відновлення точки збору сміття (йдеться про Бакинський квартал). ● Варто з'ясувати, куди викидають сміття бізнеси, які знаходяться в північно-західній частині кварталів та куди викидають сміття жителі прилеглих котеджів. Для бізнесів та для котеджів, можливо, варто відкрити нові контейнери.

Промзона	Лицеї
- Огородити територію яка не належить нікому та забити всі вікна та входи в приміщення, до цього здійснити прибирання. - Зобов'язати власників у яких є території із закинутими будівлями здати або огородити територію та забити вікна й двері, попередньо прибравши територію та будівлю. - Збільшити кількість контейнерів для житлової зони, оскільки інколи їх не вистачає.	- Модернізація наявних контейнерів для роздільного збору сміття, створення нових контейнерів з роздільного збору сміття. - Система вивозу сміття з котеджів. - Завдяки модернізації системи управління сміттям — відмова від сміттєпроводів в будинках. - Треба прибрати стихійні сміттєзвалища за котеджними забудовами Добринінського кварталу.
Чернігівський квартал	Поліський квартал та центр
- За 6 міс. організувати компостувальний майданчик. - За 6 міс. налагодити сортування у котеджах (за принципом: 1 контейнер на загальне сміття + компостер для органіки). - За 1 р. налагодити збір органічних відходів з прибудинкових територій обслуговуючими організаціями. - За 1 р. організувати в кварталі 5 майданчиків для сортування відходів з 7 контейнерами для різних фракцій на кожному.	- Провести інформаційну кампанію «Сортування: чому потрібно і чим вигідно»: плакати в під'їздах, ролики на ТБ та в інтернеті, розмістити контакти компанії з графіком вивезу крупногабаритного сміття. - Організація приміщення на території сміттєпроводу (міжповерхове) для тимчасового сортування та зберігання сміття. - Розташувати міні-павільйони на кілька будинків (5 шт. + 2 для бізнесу): для кожного виду сміття — свій контейнер з детальною інструкцією. Також розмістити на території кварталу два баки для збору одягу та взуття; - Організувати вивезення на сортувальну станцію сміття з міні-павільйонів по заповненню (продумати індикатори). - Залучити організацію або підприємство, яке буде відповідати за міні-павільйони.

Наступне обговорення на тему «**Як організувати управління відсортованим сміттям та що робити з несортованим сміттям? Як налагодити взаємодію з іншими громадами щодо управління відходами?**» дало можливість учасникам та учасницям спочатку за допомогою мозкового штурму напрацювати у 8 малих групах список відповідей на поставлене питання, обговорити їх, а потім за допомогою SMART-критеріїв визначити ті ідеї, які найбільш реально реалізувати (див. таблицю нижче).

Група №1	Група №2
● За 6 місяців знайти бізнес, який купуватиме відсортовану вторсировину. ● За сприяння міської ради за 1 р. організувати ангар для зберігання відсортованої вторсировини (називався квартал Промзона). ● Несортоване сміття з нашої та сусідніх громад (за розумним тарифом) відвозиться на Славутиський полігон — налагодження процесу за 1 р. ● Зацікавити голів сусідніх громад та старостинських округів до сортування відходів задля отримання фінансового ресурсу для подальшого розвитку туризму відповідно до раніше напрацьованих туристичних стратегій — 3 р.	● Підвищення мотивації: менші тарифи, штрафи за порушення, конкурси для будинків, інформування в школах. ● Відповідальна керуюча компанія, яка буде доглядати за місцями роздільного збору сміття. ● Реорганізація полігону, відновлення роздільного збору сміття. ● Частину відсортованого сміття везти в Чернігів на переробку. ● Взаємодія з сусідніми сільськими ТГ, які користуються інфраструктурою Славутича по збору сміття.
Група №3	Група №4
● Провести переговори з оточуючими громадами щодо централізованого вивозу. ● Пошук переробників сміття. ● Економічний аналіз та написання бізнес-плану. ● Налагодження логістичних ланцюжків вивозу та партнерства. ● Укладання договорів. ● Виділити вільні приміщення в комунальних підприємствах для зберігання відсортованого сміття (УЖКГ, «ЖКЦ»). ● Залучити громадян, що відбувають адміністративне покарання, для сортування несортованого сміття на полігоні.	● Визначити менеджера, який буде відповідати за поведження зі сміттям у Славутічі (ця людина має працювати у виконкомі; потенційно це заступник Шевченка). Ця людина має комунікувати з: бізнесами, мешканцями, мером, «Еко Транс Слав» та «ЖКЦ», із громадами, які вже мають успішний досвід поведження з побутовими відходами. ● Ця людина створює базу даних ринку вторсировини (бізнеси, які можуть займатись переробкою). ● Варто заміряти обсяги відсортованого сміття у Славутічі. Ця інформація буде необхідна для бізнесів, з якими можна домовлятися про переробку. Для цього потрібно відновити лінію сортування на полігоні. ● Коли у місті буде обладнано місця для сортування сміття – потрібно для всіх поширювати мапу з їхнім розташуванням. ● Запровадити інфокампанію: залучати до неї садочки та школи (у них можна проводити конкурси), можна створити екологічний Хаб, можна поширювати інформацію через бізнеси та установи (організовувати в них інформаційні куточки про сортування і тд).
Група №5	Група №6
● Створити інтерактивну карту міста де бізнеси, майстрині чи громадяни розміщатимуть інформацію, що вони виготовляють та інформацію про необхідні матеріали для цього (іграшки, тканини, батарейки – тощо). ● Провести моніторинг підприємств, які купують вторсировину. ● Знайти активістів чи бізнес, або переглянути договір з існуючою компанією які вивозитимуть /забиратимуть сміття. ● Отримати рекомендації безпечного зберігання від експертів. ● Агітувати суміжні громади до сортування. Для прикладу меседж: зменшення оплати – більше коштів для громади).	● Відсортоване сміття: організувати вивезення, уклавши детальну угоду з постійним контролем з боку громади та отриманням зворотного зв'язку. ● Несортоване сміття: провести навчання з сортування для дитячих садочків, шкіл, організацій та запустити постійно діючу інформаційну кампанію для всіх мешканців міста. ● Співпраця з іншими територіальними громадами: надіслати інформаційні листи про наявність єдиного в області полігону, що відповідає всім вимогам. Запропонувати оплату за вивезення відходів, що дозволить іншим громадам дотримуватися закону та стимулювати сортування, адже зменшуючи обсяг відходів, що вивозитимуться на полігон, жителі інших громад можуть знизити для себе тариф на вивезення.

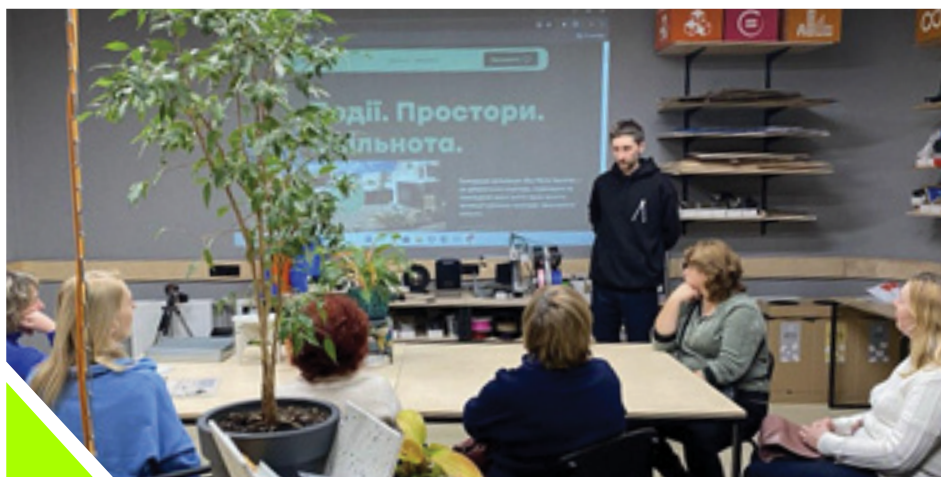
Група №7	Група №8
● Адміністрування з боку влади питань щодо реальних можливостей діючої компанії надавати послугу транспортування відсортованого (ринок збуту) та невідсортованого сміття (обидва варіанти). У разі неможливості – змінити виконавця. ● Економічно оцінити ланцюг постачання відсортованого та невідсортованого сміття. ● Провести переговори з суміжними громадами (Любеч, Михайло-Коцюбинське, Чернігів) щодо можливого об'єднання в питаннях управління відходами. ● Створити Сортувальний освітній хаб для навчання різних верств населення. ● Сприяти розвитку стартапів (екобус, кур'єр).	● Почати з себе. ● Свідомий вибір при купівлі продуктів, речей тощо. ● Особистий приклад для родини. ● Інформування громади всіма можливими каналами комунікації. ● Зменшення об'ємів сміття шляхом придбання пресу для сміття. ● Зобов'язати владу здійснити перехід з кубічної системи у вагову. ● Застосувати закон про децентралізацію та створити центр збору та первинного сортування сміття для навколишніх громад та Славутича. ● Застосування місцевого податку на сміття.

Після завершення дводенної сесії усі напрацьовані пропозиції були зведені в єдиний список, який був надісланий для ознайомлення відповідним структурним підрозділам та посадовим особам Славутицької міської ради, а також провідній експертці Громадської Асамблеї Олесі Вершигорі, завданням якої було залишити щодо кожної із пропозицій свій відгук щодо можливості та доцільності їх реалізацій. Надалі, перед сесією №3, всі пропозиції із відгуками були надіслані учасникам та учасницям Громадської Асамблеї для попереднього ознайомлення.

Поїздка у Чернігів з метою вивчення досвіду громадської організації «Еко Місто» із сортування сміття

16 листопада 2024 року, в період між другою та третьою сесіями Громадської Асамблеї, відбулась поїздка учасників та учасниць у Чернігів з метою вивчення досвіду громадської організації «Еко Місто» щодо сортування сміття. ГО «Еко Місто» заснована у 2014 році і займається екологічними ініціативами в Україні та зокрема в Чернігові.

Сергій Безбородько, керівник організації та директор мейкерського простору «Peremoha Lab», під час своєї презентації докладно розповів учасникам та учасницям Асамблеї про досвід роботи ГО зі створення станції сортування відходів. Станція була створена у 2020 році за ініціативи ГО «Еко місто» на території Молодіжного центру. У 2021 році після переїзду станції на базу Чернігівської Політехніки екоактивісти придбали спецобладнання, шредер та екструдер для переробки пластику просто у новій майстерні. Станція збирає: ресурсоцінне пакування (склотару, пластик PET, пластик HDPE, макулатуру і картон, жерсть, алюміній), складні у переробленні фракції (тетрапак, пластик LDPE, пластик PP, неліквідний пластик, паперові стаканчики), також станція приймає на перероблення гаджети та дрони.

Для цільового використання відходів із пластику, який приймає станція сортування, ГО «Еко Місто» відкрила першу ресайкл-майстерню з перероблення пластику в Чернігові, яка отримала назву «Plastic Fantastic». Цей проєкт багатокомпонентний. ГО провела навчання екоменторів і екоблогерів, підготувала цікаві уроки для дітей, встановила бокси для сортування пластику в чернігівських школах.

Учасники та учасниці Громадської Асамблеї відвідали майстерню «Plastic Fantastic» і на власні очі побачили, як використаний пластик може отримати нове життя. Вони ознайомилися з обладнанням хабу та переглянули виставку дизайн-проєктів із перероблених матеріалів, мали змогу оглянути усі етапи виробничого процесу, від сортування пластикових відходів до виготовлення готових виробів. Така поїздка стала важливим кроком у розумінні проблем утилізації пластику та пошуку ефективних рішень.

Зустрічі з місцевими підприємцем та активістом, які займаються збором та сортуванням відходів

Також в рамках підготовки до фінальної сесії Громадської Асамблеї у Славутичі, учасники та учасниці відвідали місцевого підприємця Василя Кравченка, який понад 20 років займається збором та сортуванням різних видів відходів, таких як макулатура, склотара, поліетилен, пластикові пляшки, алюмінієві банки, а також деякі види чорних та кольорових металів. Під час візиту пан Кравченко поділився своїм досвідом у сфері переробки відходів, розповів про виклики, з якими стикається бізнес, та наголосив на важливості підтримки місцевих ініціатив, спрямованих на зменшення обсягів сміття.

Крім того, учасники та учасниці Асамблеї зустрілися з місцевим активістом Олександром Панченком, який разом із мешканцями свого будинку ініціював сортування сміття. Пан Панченко розповів про кроки, які були зроблені для впровадження системи роздільного збору відходів у багатоквартирному будинку, поділився успіхами та труднощами, з якими зіткнулися мешканці під час реалізації цієї ініціативи.

Ці зустрічі надали учасникам та учасницям Громадської Асамблеї практичний досвід та розуміння реальних прикладів успішного впровадження системи сортування та переробки відходів на місцевому рівні. Відео з інтерв'ю пана Кравченка та пана Панченка були розміщені на ресурсах Офісу підтримки громадських ініціатив.

Отримані знання та рекомендації надалі були враховані під час розробки пропозицій щодо вдосконалення системи поводження з побутовими відходами в громаді.

ТРЕТЯ СЕСІЯ: прийняття рішень (23-24 листопада 2024)

Метою першого дня сесії було обговорити та допрацювати з учасниками сесії пропозиції до фінальних рекомендацій з управління відходами у громаді.

Основними складовими першого дня сесії були:

- панельна дискусія на тему «Зменшення обсягу відходів для вивезення на полігон. Мотивація мешканців налагодити вдома роздільний збір сміття, дії міської ради для цього»;
- панельна дискусія на тему «Вдосконалення управління відходами у міських кварталах. Вивезення та утилізація: управління відсортованим сміттям, поводження з несортованим сміттям. Взаємодія з іншими громадами щодо управління відходами»;
- допрацювання у 8 групах пропозицій до рекомендацій;
- допрацювання у 4 групах пропозицій до рекомендацій.

У панельній дискусії на тему «Зменшення обсягу відходів для вивезення на полігон. Мотивація мешканців налагодити вдома роздільний збір сміття, дії міської ради для цього» взяли участь Віктор Шевченко — перший заступник Славутицького міського голови, Володимир Клімов — директор КП «ЖКЦ», Олександр Панченко — голова ОСББ, Олеся Вершигора — провідна експертка Громадської Асамблеї, Юрій Єгоренко — голова Громадської ради при виконавчому комітеті Славутицької міської ради.

Після панельної дискусії учасники Громадської Асамблеї в групах узагальнили почуту інформацію та підготували по 2 запитання від групи до спікерів.

 Що здивувало учасників та учасниць, що нового дізнались та що варто залишити для Славутича?	 Запитання до учасників та учасниць панельної дискусії
• Сортування сміття на рівні утворення, а не на полігоні. • Нереальна економічна спроможність сортування сміття на нашому полігоні. • Практичний досвід Олександра Панченка. • Сортувальна лінія на полігоні є високозатратною для ЖКГ (недохідна справа). • Управління — справа фахівців, потребує професійних рішень. • Громадська Асамблея — тренування громадської активності. • Орієнтир на споживача. • Варто залишити для Славутича – ідею особистого сортування. • Мешканці можуть сортувати самостійно, не очікуючи вказівок від влади, а сортування безпосередньо на полігоні відходів не вигідно (економічно недоцільно). • Організувати роздільний збір сміття на кілька будинків. • Система збору сміття в ОСББ, про яку розповів пан Олександр. • Визначити місця розташування контейнерів. • Проблеми із зеленими відходами не має бути (вони мають вивозитись за заявкою). • Про сортування та доходи. • 300.000 доларів потрібно для запуску сортувальної лінії. • Необхідно впроваджувати сортування.	• Яка сума заборгованості компанії «Еко Транс Слав» перед КП «ЖКЦ», і навпаки, і чи можна за ці кошти придбати бульдозер? • Чи будуть впроваджуватися / реалізовуватися рекомендації Громадської Асамблеї без наявних планів Всеукраїнського та регіонального рівнів? • Чи передбачено проєктом реконструкції полігону цех з очищення ТПВ з санітарною обробкою та фільтрацією? • Які місця збору відходів визначені у вашому домогосподарстві? • Які будинки на сьогодні (окрім будинку експерта) також залучені до сортування в Славутичі, чи готовий О. Панченко приймати відсортовані відходи від інших будинків? • Яким чином мешканці мотивуються для сортування? • Яким документом регулюються відносини споживачів із виконавцем послуг і на яких умовах? • Клімов: Чому досі немає розділеної квитанції? • Панченко: Я сортую, чи можу я до вас звертатися стосовно сортування сміття? • Яка схема управління відходів є економічно найбільш вигідною? • Чи є в громаді дослідження з визначення об'єму відходів? На якому етапі знаходиться це дослідження? • В чийй все-таки власності знаходяться сміттєві контейнери? Хто ж повинен за ними доглядати?

• Треба зменшувати обсяг відходів ПЕТ-пляшок. • Складається враження, що між міською владою, «Еко Транс Славом», КП «ЖКЦ» та іншими учасниками управління ТПВ або вкрай погана комунікація, або відсутня взагалі. • Ціни на сортування сміття (вивіз тощо). • Зменшення об'єму (обсягів) сміття.	• У місті є павільйони для сортування. У чийй вони власності та хто їх обслуговує? (питання через те, що у Вільнюському кварталі такий павільйон є, але контейнерів там немає і в самих павільйонах знаходяться купи сміття разом із відсортованими ресурсами). • Як планує влада залучити кошти на реалізацію нового проєкту управління з відходами та за який період? • Де в Славутичі мують контейнери? І хто за це відповідає?
---	--

Наступна панельна дискусія відбулася за участі тих самих учасників, що й попередня, але темою обговорення стало **«Вдосконалення управління відходами у міських кварталах. Вивезення та утилізація: управління відсортованим сміттям, поводження з несортованим сміттям. Взаємодія з іншими громадами щодо управління відходами»**. Після панельної дискусії учасники Громадської Асамблеї в групах узагальнили почуту інформацію та підготували по 2 запитання від групи.

 Що здивувало учасників та учасниць, що нового дізнались та що варто залишити для Славутича?	 Запитання до учасників та учасниць панельної дискусії
• Впроваджувати компостування. • Держава-регіон-громада — так працюватиме система управління відходами. • Маємо несприятливий інвестиційний клімат через воєнний стан в країні. • Меморандум про співробітництво між сусідніми громадами (Любеч, Михайло-Коцюбинське, Гончарівськ). • Ні владу, ні громаду послуги «Еко Транс Слав» не влаштовують. • Питання управління відходами потребує стратегічної екологічної оцінки. • Здійснювати сортування — обов'язок споживача. • Що варто залишити для Славутича – відповідь групи «все треба змінити». • Тільки бізнес може займатися ефективним управлінням (сортуванням) відходів. • Поки не буде регіонального плану, місцевий не має сенсу. • Багато аспектів залежать від цін на відходи та управління ними. • Треба проводити моніторинг обсягу сміття. • Що Славутичу варто врахувати: впровадження економічних стимулів в управління відходами • Заступник мера добре орієнтується в темі даного питання. • Не отримали відповіді на конкретні проблематичні питання: розділення тарифу, ефективне вивезення сміття «Еко Транс Слав» (платимо за повітря), неможливість проведення конкурсу з визначення нового перевізника, ніхто з уповноважених організацій не хоче брати на себе відповідальність за вирішення реальних питань.	• Чи задовольнить КП «ЖКЦ» пропозиція учасників Громадської Асамблеї щодо створення комунального підприємства в якості «Адміністратора послуги», яке буде відповідати за заключення договорів суб'єктами процесу і впроваджуватиме з ними розрахунки, відповідно до затверджених тарифів і об'єму коштів, що надходять від споживачів? • Хто винен в тому, що діяльність компанії «Еко Транс Слав» наносить збиток комунальному підприємству КП «ЖКЦ»? • Коли очікувати регіональний план? У разі довгострокового відтермінування як імплементуються рекомендації Громадської Асамблеї у діях міської влади? • Як буде організований моніторинг відходів, їх морфологізація? • Що впливає на людину в мотивації зменшення утворення сміття, який механізм контролю та примусу використовується, щоби громадяни сортували самостійно? • Якщо перевізник не укладає договір із фірмою, що займається захороненням сміття – чи має право виконком розірвати договір? (І призначити адміністратора, а не проводити конкурс) • Цікавий ваш погляд на орієнтовні терміни впровадження нового плану? • Що може зробити влада до впровадження місцевого плану? • Що могла б ініціювати місцева влада, чого вона поки що не ініціювала і що не обмежено місцевими та регіональними планами? • Чи можете нас запевнити, що після 2026 р., коли виходить термін експлуатації міського полігону, він і надалі продовжить працювати без порушення законодавства та екологічних норм? (Шевченко)

У результаті двох панельних дискусій учасники та учасниці мали змогу уточнити для себе раніше напрацьовані пропозиції до рекомендацій та відреагувати на коментарі від представників структурних підрозділів міської ради.

Наступним кроком у роботі учасників та учасниць Громадської Асамблеї було допрацювання у 8 групах раніше сформульованих пропозицій до рекомендацій. Учасники та учасниці працювали у форматі світового кафе, що передбачало 3 раунди обговорень в групах, зміну учасниками та учасницями столів після завершення кожного раунду та підсумовування напрацювань кожного столу. Під час першого раунду учасники та учасниці відповідали на наступні запитання: **«Чи слід додати ще нові пропозиції? Які із наявних пропозицій слід вилучити? Які пропозиції варто об'єднати?»**. Другий та третій раунд передбачав обговорення напрацювань попередніх груп, а також пошук відповідей на написане вище питання. Після трьох раундів учасники повернулись на свої місця. Перед ними стояло завдання ознайомитись із напрацюваннями столу протягом усіх раундів, а потім, використовуючи SMART-критерії, вибрати ті ідеї від кожного столу, що їм найкраще відповідають. Таким чином сформувався наступний список пропозицій від столів (див. таблицю нижче).

Група №1	Група №2
Підтема: Зменшення обсягу відходів для вивезення на полігон ● Перехід від загальної системи збору ТПВ до індивідуалізованого вивозу + визначення тарифу послуги за масою відходів (кг): утворюєш більше (не сортуєш) — платиш більше. ● Вивезення сміття за наповненістю баків. ● Провести фаховий аудит відходів за кварталами для визначення морфології та на основі цієї інформації напрацювати рекомендації щодо встановлення тих чи інших контейнерів у визначених місцях/кварталах міста. На основі цих даних залучити зацікавлених оптових заготівельників вторинної сировини.	Підтема: Зменшення обсягу відходів для вивезення на полігон ● Створення посади інспектора з благоустрою, до обов'язків якого буде входити ведення контролю за управлінням і поводженням з відходами, інформування про стан, у якому знаходиться полігон, про сортування, формування тарифу. Інформування буде відбуватися за допомогою соцмереж, реклами та залучення інших організацій. ● Вивіз сміття має відбуватися за наповненістю баків. Тариф має бути персональним — люди, які створюють більше сміття, мають платити більше. ● Для підприємців, які зацікавлені в темі переробки відходів, мають бути організовані навчання та надання фінансової допомоги. Підприємців мають підтримувати у питаннях встановлення обладнання для роздільного збору сміття.

● Залучити інвестиції (гранти і т.п.) для покращення міського полігону ТПВ (закупівля спецтехніки, покращення умов праці робітників). ● Створення та проведення інформаційної кампанії. ● Створити систему вивезення садових відходів з котеджів на вимогу (тобто замовлення послуги) у КП «ЖКЦ», які подрібнюватимуть цю сировину (мають інструменти для цього) і везимуть цей ресурс на існуючу компостувальну станцію (що передбачатиме покращення даної станції).	● Біля гаражного кооперативу організовано роздільний збір сміття — треба організувати роздільний вивіз цього сміття. ● По всьому місту треба встановити контейнери для роздільного збору сміття. ● Має бути проведена інформаційна кампанія стосовно коректної поведінки зі сміттям. ● Треба створити чотири майданчики для компостування якими будуть користуватися дачники.
Група №3	Група №4
Підтема: Мотивація мешканців налагодити вдома роздільний збір сміття, дії міської ради для цього ● Провести інформаційні кампанії (буклети, інфографіка, соц. ролики) на тему сортування сміття. ● Обладнати зручну інфраструктуру сортування (різнокольорові контейнери з табличками та інструкціями). ● Забезпечити зворотний зв'язок та консультативні послуги для населення. ● Створити інформаційні вайбер-групи в будинках разом з керуючими компаніями. ● Провести загальноміську медіа-просвітницьку інформаційну кампанію із залученням всіх сторін (влада, громада) для виховання свідомості громадян. ● Провести експериментальне вимірювання скільки сміття утворюють мешканці будинків Славутича. ● Почати сортування із пластику, що підлягає переробці. ● Ввести систему заохочення та бонусів для мешканців як складову системи управління відходами.	Підтема: Мотивація мешканців налагодити вдома роздільний збір сміття, дії міської ради для цього ● Облаштувати майданчики для сортування сміття (біля будинків). (Кожен багатоквартирний будинок вирішує, чи закривати смітєпровод). ● Створити міський пункт прийому вторсировини за межами житлової забудови. ● Створити пілотний проєкт на базі котеджів Київського кварталу із сортування, для цього отримати згоду мешканців («чи хочете бути першими»). ● Запровадити інформування, а саме: розмістити інструкції про поводження з відходами, відкрити Хаб, який буде займатись інформуванням. ● Зменшення тарифу має відбуватись через зменшення обсягів несортованого сміття. Для цього потрібно уніфікувати облік сміття (мати контейнери чи пакети однакового розміру). ● Влаштувати систему сортування з 2 або 3 контейнерів/пакетів і далі йти до більшої кількості поступово.
Група №5	Група №6
Підтема: Вдосконалення управління відходами у міських кварталах ● Проводити просвітницьку кампанію та створити соціальні ролики, які пропагуватимуть належне сортування сміття використовуючи всі можливі комунікаційні канали. ● Прибрати стихійні сміттєзвалища в місці (по кварталах) із залученням громади шляхом інформування, і встановлення подальшого контролю за цими місцями. ● Створити адміністратора: КП з управління відходами. ● Створити екокомісію (громадський контроль) за дотриманням законодавства управління з відходами, зокрема провести аналіз ситуації поводження з відходами бізнесів. ● Зобов'язати «ЖКЦ» і управляючі компанії організувати спеціальні місця для збору листя та організувати локаційно спеціальні майданчики компостування з дотриманням санітарних норм. ● Встановити контейнери для сортування із чіткими інструкціями та графіками з дотриманням санітарних норм. ● Організувати громадські слухання жителів будинків з метою прийняття рішення подальшого консервування смітєпроводів.	Підтема: Вдосконалення управління відходами у міських кварталах ● Збільшити кількість контейнерів для житлової зони оскільки інколи їх не вистачає. ● Модернізація наявних контейнерів для роздільного збору сміття, створення нових контейнерів з роздільного збору сміття. ● Створити систему вивозу сміття з котеджів. ● Потрібно прибрати стихійні сміттєзвалища за котеджами забудовами в Добринінському кварталі. ● За 6 місяців організувати компостувальний майданчик. ● За 1 рік організувати в кварталі 5 майданчиків для сортування відходів з 7 контейнерами для різних фракцій. ● Провести інформаційну кампанію «Сортування: чому потрібно і чим вигідно» Плакати в під'їздах. Ролики на ТБ та в Інтернеті. Розмістити контакти компанії з графіком вивозу крупногабаритного сміття. ● Організація приміщення на території смітєпроводів для тимчасового сортування та зберігання сміття. ● Залучити організацію або підприємство яке буде відповідати за міні павільйони.

● Налагодити комунікацію з ГО «Україна без сміття», ГО «Екомісто» та іншими з подальшим налагодженням співпраці. ● Пілотний проект «Сміття з коліс» (Квартал Київський та Вільнюський котеджі). ● Організувати опитування та згоду населення. ● Затвердити план. ● Організувати якісні послуги. ● Пілот: за 1 рік організувати 6 майданчиків на базі існуючих павільйонів для сортування сміття за 5 фракціями.	
Група №7	Група №8
Підтема: Управління відсортованим сміттям. Поводження з несортованим сміттям. Взаємодія з іншими громадами щодо управління відходами. ● Зобов'язати владу здійснити перехід з кубічної системи на вагову. ● Застосовуючи закон про децентралізацію, створити центр збору вторинного сортування сміття для навколишніх громад та Славутича. ● Підвищення мотивації до сортування (штраф, інформація в закладах освіти, фінансова підтримка будинку, який сортує). ● Відповідальна керуюча компанія доглядає за місцями збору роздільного сміття. ● Реорганізація полігону. ● Провести моніторинг підприємств, що купують вторсировину, домовитися з бізнесом, який буде курувати процес (6 міс.). ● Взаємодія із сусідніми територіальними громадами – несортоване сміття відвозиться на Славутицький полігон (1 р.). ● Інтерактивна карта міста. ● Активісти/бізнес/існуючі компанії, які вивозять та збирають сировину. ● Отримати рекомендації від експертів щодо безпечного зберігання відходів (6 міс.)	Підтема: Управління відсортованим сміттям. Поводження з несортованим сміттям. Взаємодія з іншими громадами щодо управління відходами. ● Організувати вивезення відсортованого сміття, уклавши угоду з організацією (підприємством) збуту. ● Запровадити постійнодіючу інфо-кампанію для різних категорій населення. ● Продовжити взаємодію та партнерство із сусідніми громадами у межах чинного Меморандуму (з 2023 року). ● Визначити адміністратора послуги з управління відходами відповідно до законодавства. ● Створити Сортувальний освітній ХАБ для навчання різних верств населення. ● Здійснити заміри обсягів відсортованого сміття. ● Виділити вільні приміщення в комунальних підприємствах для зберігання відсортованого сміття. ● Сприяти розвитку стартапів з рециклінгу (екобус тощо). ● Створити інтерактивну мапу (мобільний додаток) сортувальних майданчиків (збору). ● Модернізувати технічну спроможність полігону до подрібнення та пресування.

Оскільки у 1 та 2, 3 та 4, 5 та 6, 7 та 8 груп назви підтем були однаковими, але пропозиції, з якими вони працювали, різнилися, то наступним кроком було об'єднання груп з однаковими підтемами з метою спільного доопрацювання об'єднаних списків пропозицій. Таким чином було утворено 4 великі групи, у яких проводилось обговорення. Результатом стали 4 списки пропозицій за підтемами.

Підтема: Зменшення обсягу відходів для вивезення на полігон. ● Перехід від системи загального збору ТПВ до індивідуалізованого вивозу, визначення тарифу за масою: більше мають сплачувати ті, хто утворюють більше сміття та не сортують. ● Сміття має вивозитися за наповненістю баків. ● Треба провести фаховий аудит відходів за кварталами для визначення морфології та на основі цієї інформації напрацювати рекомендації щодо встановлення різних контейнерів у визначених місцях, кварталах міста. На основі цих даних треба залучати зацікавлених оптових закупників вторсировини. ● Залучити інвестиції (гранти) для покращення полігону (закупівля спецтехніки, покращення умов праці робітників). ● Створення та проведення інформаційних кампаній. ● Створити систему вивозу садових відходів з котеджів на вимогу замовника послуги у КП «ЖКЦ», які подрібнюють цю сировину та везимуть її на існуючу компостну станцію. Вдосконалення цієї станції. ● Впровадження посади адміністратора послуг, пов'язаних з відходами, у виконкомі громади. Ця людина займалася б контролем за управлінням відходами та інформуванням. ● Підтримка бізнесу з роздільним збором сміття. ● Налагодження вивозу роздільно зібраного сміття з контейнерів біля кооперативів. ● Створення «Єдиної квитанції» на комунальні послуги в цифровому вигляді.	Підтема: Мотивація мешканців налагодити вдома роздільний збір сміття, дії міської ради для цього. ● Пілотний проєкт безконтейнерного збору на базі котеджів Київського кварталу. Переходити поступово від 2 пакетів до 5 контейнерів. ● Створити криті майданчики для роздільного сміття біля багатоквартирних будинків, облаштовані згідно із санітарними нормами ● Кожен будинок має вирішувати, чи закривати сміттепроводи. ● Створити КП-адміністратор. ● Платити за обсяг сміття (спершу більш реалістично для котеджів).
Підтема: Вдосконалення управління відходами у міських кварталах. ● На постійній основі поширювати інформацію про управління відходами через месенджери, соцмережі, ТБ тощо. ● Організувати спеціальні місця для збору листя та трави. ● За 6 місяців організувати компостні майданчики. ● Встановити контейнери для сортування із чіткими інструкціями та графіками з дотриманням санітарних норм. ● Знайти організації зацікавлені у вивезенні та переробці відходів. ● Пілотний проєкт «Сміття з коліс» (Квартал Київський — котеджі): організувати опитування та згоду населення, затвердити план. організувати якісні послуги. ● Прибрати стихійні сміттєзвалища і встановити контроль (Печерський, Чернігівський, Добринінський, Промзона). ● Пілот: за 1 рік в Чернігівському кварталі організувати 5 майданчиків для сортування сміття за 7 фракціями. ● Аналіз ситуації поводження з відходами бізнесів + встановити контроль за вивезенням сміття (угода або самостійно). ● Організація приміщень на території сміттепроводів для сортування сміття шляхом їх заварювання (Поліський).	Підтема: Управління відсортованим сміттям. Поводження з несортованим сміттям. Взаємодія з іншими громадами щодо управління відходами. ● Організувати вивезення відсортованого первинного сміття за угодою збуту. ● Визначити адміністратора послуги з управління відходами з законодавчими повноваженнями. ● Продовжити взаємодію та партнерство із суміжними територіальними громадами у межах чинного Меморандуму. ● Запровадити постійне інформування різних категорій населення з питань управління відходами. Створити Сортувальний освітній ХАБ для навчання. ● Реорганізувати полігон, модернізувати його технологічну спроможність до подрібнення та пресування сміття. ● Здійснити заміри обсягів відсортованого сміття та забезпечити перехід з кубічної системи обліку до вагової. ● Сприяти розвитку стартапів з рециклінгу (екобус тощо). ● Створити інтерактивну мапу (мобільний застосунок, google map) сортувальних майданчиків та місць збору вторсировини. ● Виокремити вільні приміщення в комунальних підприємствах для зберігання відсортованого сміття (чи Центр досортування). ● Ввести посади інспекторів з благоустрою.

Метою другого дня сесії було визначити фінальний список рекомендацій членів та членкинь Громадської Асамблеї щодо управління відходами у громаді.

Основними складовими частинами другого дня сесії були фінальне обговорення списку пропозицій до рекомендацій щодо управління відходами у громаді, обговорення в групах потенційного внеску учасників та учасниць Асамблеї у вирішення проблеми управління відходами в громаді, а також індивідуальне голосування за рекомендації.

Фінальне обговорення списку пропозицій до рекомендацій щодо управління відходами у громаді проводилось у форматі «світового кафе» у 2 кола. Після першого кола учасники та учасниці змінювали столи. Протягом кожного із кіл вони намагались відповісти на наступні запитання:

- чи все зрозуміло?
- чи є питання або уточнення?
- які рекомендації здаються найбільш важливими й пріоритетними?
- чи є рекомендації, з якими не погоджуєтесь, якщо так, то чому?
- чого бракує чи що не враховано у рекомендаціях?

Після двох кіл обговорень учасники та учасниці повернулись у свої групи, щоб обговорити та сформувати остаточний список пропозицій у форматі рекомендацій.

Оскільки 1 та 2, 3 та 4, 5 та 6, 7 та 8 групи мали однакові підтеми та пропозиції для обговорення, то наступним їхнім завданням було об'єднатись, обговорити ще раз усі пропозиції, сформулювати їх у вигляді рекомендацій та сформувати фінальний список рекомендацій для голосування. В результаті було отримано 4 списки рекомендацій для голосування за підтеми.

Підтема: Зменшення обсягу відходів для вивезення на полігон - Провести фахові аудити відходів за кварталами із залученням екоактивістів/волонтерів/ГО для визначення морфології відходів. - На основі інформації з морфології напрацювати рекомендації щодо встановлення тих чи інших контейнерів у визначених місцях/кварталах міста. - На основі аудиту залучити зацікавлених оптових закупівельників вторсировини. - Формування плану переходу, визначення тарифу за масою відходів. - Створити систему вивезення садових відходів на вимогу від котеджів в КП «ЖКЦ» (з подрібненням цих відходів). - Розробити рекомендації для місцевих бізнесів щодо оптимізації роздільного збору відходів та сприяння влади до таких практик. - Налагодження вивозу роздільно зібраного сміття з гаражних кооперативів. - Створення «єдиної квитанції» за комунальні послуги в цифровому форматі.	Підтема: Мотивація мешканців налагодити вдома роздільний збір сміття, дії міської ради для цього - Організувати постійну інформаційну кампанію для різних категорій населення, яка включатиме в себе такі заходи: розміщення інформаційних табличок у місцях сортування; виготовлення наліпок; розміщення замовлень на відеоролики; зміни в навчальну програму закладів освіти, що передбачають презентації, лекції, екскурсії; створення освітнього Хабу; створення інтерактивної мапи з місцями сортування. Інформаційна кампанія має відбуватись із мінімальним утворенням сміття. - Розпочати експеримент із безконтейнерного збору сміття в котеджах Київського та Вільнюського кварталів (почати з 2 пакетів, з часом прийти до 5 контейнерів) із запровадженням оплати за кількість мішків (у ціну яких входить послуга з перевезення сміття). - Відкрити майданчики для збору відсортованого сміття з обмеженим доступом, із накриттями та згідно із санітарними нормами. - Не приймати рішення про закриття сміттепроводів до відкриття майданчиків (далі рішення має бути за мешканцями будинків). - Внести зміни до бюджетного фінансування із урахуванням рекомендацій Громадської Асамблеї. - Кадровий склад адміністратора з управління відходами комплектувати з активних учасників Громадської Асамблеї. - Обладнати зручну інфраструктуру сортування (різнокольорові контейнери з табличками та інструкціями).
Підтема: Вдосконалення управління відходами у міських кварталах - Проводити просвітницьку кампанію та створити соціальні ролики, які пропагуватимуть належне сортування сміття, використовуючи всі можливі комунікаційні канали. - Прибрати стихійні сміттєзвалища в місті (по кварталах) із залученням громади шляхом інформування, і встановленням подальшого контролю за цими місцями. - Створити адміністратора: КП з управління відходами. - Створити екокомісію (громадський контроль) за дотриманням законодавства управління з відходами, зокрема провести аналіз ситуації поводження з відходами бізнесів. - Зобов'язати «ЖКЦ» і управляючі компанії організувати спеціальні місця для збору трави та листя та організувати локаційно спеціальні майданчики компостування з дотриманням санітарних норм. - Встановити контейнери для сортування із чіткими інструкціями та графіками з дотриманням санітарних норм. - Організувати громадські слухання жителів будинків з метою прийняття рішення подальшого консервування сміттепроводів. - Налагодити комунікацію з ГО «Україна без сміття», ГО «Екомісто» та іншими з подальшим налагодженням співпраці. - Пілотний проєкт «Сміття з коліс» (Квартал Київський та Вільнюський, котеджі). - Організувати опитування та згоду населення. - Затвердити план. - Організувати якісні послуги. - Пілот: за 1 рік організувати 6 майданчиків на базі існуючих павільйонів для сортування сміття за 5 фракціями.	Підтема: Управління відсортованим сміттям. Поводження з несорттованим сміттям. Взаємодія з іншими громадами щодо управління відходами. - Визначити адміністратора послуги з управління відходами. - Організувати вивезення первинно відсортованого сміття за угодою збуту. - Продовжувати взаємодію та партнерство з суміжними територіальними громадами в межах чинного Меморандуму про партнерство та співробітництво. - Запровадити постійне інформування для різних категорій населення, створити Освітній Хаб, інтерактивну мапу (google map). - Реорганізувати та модернізувати полігон. - Здійснити вимірювання кількості побутових відходів та заміри обсягу відсортованого сміття. - Проаналізувати доцільність кубічної та вагової системи вимірювання. - Сприяти розвитку стартапів з рециклінгу (стельки з кави, екобус тощо). - Організувати пункт проміжного зберігання та накопичення відсортованого сміття. - Ввести посади інспекторів з благоустрою.

РЕКОМЕНДАЦІЇ, НАПРАЦЬОВАНІ В РЕЗУЛЬТАТІ ГРОМАДСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ

Кожна із груп презентувала свої списки усім учасникам та учасницям для загального обговорення. Після загального обговорення було отримано фінальні рекомендації для голосування (див. таблицю з результатами голосування).

Для індивідуального голосування учасникам та учасницям Громадської Асамблеї були роздані бюлетені зі списком напрацьованих рекомендацій для голосування. Голосування відбувалось протягом 45 хвилин. Кожна із пропозицій оцінювалась за 5-бальною шкалою. Опісля заповнені бюлетені були зібрані координаторками Громадської Асамблеї. Результати голосування було внесено до зведеної таблиці, в якій було визначено середню оцінку для кожної із пропозицій та її рівень підтримки учасниками. Результати голосування виглядають наступним чином:

№	Рекомендації	Середня оцінка рекомендації	Рівень підтримки учасниками
1.	Провести просвітницьку кампанію та створити соціальні ролики, які пропагуватимуть належне сортування сміття, використовуючи всі можливі комунікаційні канали.	4,5	90%
2.	Прибрати стихійні сміттєзвалища у місті (поквартирно) із залученням громади шляхом інформування і встановлення подальшого контролю (Печерський, Добринінський, Чернігівський, Промзона).	4,4	88%
3.	Створити екокомісію громадського контролю та провести аналіз з бізнесами.	4,0	80%
4.	Зобов'язати КП «ЖКЦ» і управляючі компанії організувати спеціальні місця для збору трави та сміття, а також організувати локацію для спеціальних компостних майданчиків з дотриманням санітарних норм.	4,3	85%
5.	Встановити контейнери для сортування з урахуванням санітарних норм, чіткими інструкціями та графіком вивозу.	4,4	88%
6.	Організувати громадські слухання жителів будинків (збори мешканців будинків) з метою прийняття рішення подальшого консервування сміттєпроводів.	3,5	70%
7.	Налагодити комунікацію з ГО «Україна без сміття», «Еко місто» та іншими з можливістю налагодження співпраці.	3,9	78%
8.	Пілот: за один рік організувати шість майданчиків на базі павільйонів для сортування за п'ятьма фракціями.	4,0	80%
9.	Провести фахові аудити відходів за кварталами із залученням екоактивістів / волонтерів /ГО для визначення морфології відходів	4,0	81%
10.	На основі інформації з морфології напрацювати рекомендації щодо встановлення тих чи інших контейнерів у визначених місцях / кварталах міста	4,0	81%
11.	На основі аудиту залучити зацікавлених оптових закупівельників вторсировини.	4,0	80%
12.	Формування плану переходу визначення тарифу за масою відходів.	3,8	77%
13.	Створити систему вивезення садових відходів на вимогу від котеджів в КП «ЖКЦ» (з подрібненням цих відходів).	3,6	72%
14.	Розробити рекомендації для місцевих бізнесів щодо оптимізації роздільного збору відходів та сприяння влади до таких практик.	4,0	80%
15.	Налагодження вивозу роздільно зібраного сміття з гаражних кооперативів.	3,8	75%
16.	Створення «єдиної квитанції» за комунальні послуги в цифровому форматі.	3,6	73%
17.	Організувати інформаційну компанію: інфо-таблички в місцях сортування, виготовити наліпки, замовити відеоролики, внести зміни до навчального плану (презентації, лекції, екскурсії...).	4,4	88%
18.	Створити адміністратора з управління (Комунальне підприємство).	4,7	93%
19.	Розпочати експериментальний проєкт безконтейнерного збору сміття в Київських котеджах.	3,8	77%

20.	В межах експерименту організувати безконтейнерний збір сміття в пакети з окремим графіком вивезення (мешканці купують мішки, вартість мішка є оплатою послуги вивезення, оплата захоронення — за окремою квитанцією).	3,5	70%
21.	Створити облаштовані майданчики (обмежений доступ, з накриттям, з дотриманням санітарних норм) для збору відсортованого сміття (для багатоквартирних будинків).	4,4	88%
22.	Не закривати смітєпроводи до облаштування майданчиків.	4,3	87%
23.	Внести зміни до бюджетного фінансування додавши рекомендації Громадської Асамблеї.	4,3	87%
24.	Визначити адміністратора послуги з управління відходами.	4,8	97%
25.	Організувати вивезення первинно відсортованого сміття за угодою збуту.	4,2	84%
26.	Продовжити взаємодію партнерства з суміжними територіальними громадами в межах чинного Меморандуму про партнерство та співробітництво.	4,4	88%
27.	Реорганізувати та модернізувати полігон.	4,5	90%
28.	Здійснити вимірювання кількості побутових відходів та заміри обсягів відсортованого сміття.	4,0	80%
29.	Проаналізувати доцільність кубічної та вагової систем вимірювання.	4,2	84%
30.	Сприяти розвитку стартапів з рециклінгу (устілки з кави/екобус тощо).	4,1	82%
31.	Організувати пункт проміжного зберігання та накопичення відсортованого сміття.	4,2	83%
32.	Ввести посади інспекторів з благоустрою.	3,9	78%
33.	Включити до кадрового складу адміністратора та інспекторів з благоустрою учасників Громадської Асамблеї.	3,9	78%

Одним із завдань останнього дня Громадської Асамблеї було також зрозуміти можливу залученість самих учасників та учасниць Асамблеї до вирішення проблеми управління відходами. Тому було організовано ще одне обговорення у 4 групах двох запитань:

- Що, на вашу думку, слід було би зробити учасникам Асамблеї, щоб забезпечити реалізацію напрацьованих рекомендацій?
- Які перші кроки ви, як учасники та учасниці Громадської Асамблеї, готові були б самі реалізувати або скоординувати відразу після завершення Асамблеї, щоб розпочати вирішення проблеми з вдосконалення управління відходами у громаді? В які терміни?

Група №1

Що, на вашу думку, слід було б зробити (учасникам Громадської Асамблеї, щоб забезпечити реалізацію напрацьованих рекомендацій)?

- Створити громадську організацію, залучити до неї членів Громадської Асамблеї.
- Брати участь у засіданнях місцевої влади на тематику відходів.
- Консультувати виконавчу владу при розгляді пунктів з рекомендацій, напрацьованих на Асамблеї.
- За рахунок сарафанного радіо розповсюджувати інформацію про відходи.
- Створити базу контактів закупівельників сировини та волонтерів.

Які перші кроки ви, як учасники Громадської Асамблеї, готові були б самі реалізувати або скоординувати відразу після завершення Громадської Асамблеї, щоб розпочати вирішення проблеми з вдосконалення управління відходами у громаді? В які терміни?

- Бути присутніми на засіданнях виконкому, міськради при обговореннях питання управління відходами, щоб проконтролювати хід виконання рекомендацій, напрацьованих на Асамблеї. А також при потребі додавати контексту при розгляді тих чи інших рекомендацій виконкомом.
- Розповсюдження інформації про коректне поводження з відходами.
- Дізнатися про досвід локального збору тари.
- Організація збору сміття у своєму під'їзді за прикладом досвіду Олександра Панченка.

Група №2

Що, на вашу думку, слід було б зробити (учасникам Громадської Асамблеї, щоб забезпечити реалізацію напрацьованих рекомендацій)?

- Проводити постійно діючу просвітницьку медійну кампанію із залученням всіх сторін (влада, громада) для виховання свідомості громадян. Це інформаційні буклети, таблички в місцях сортування, соціальні відеоролики на тему сортування сміття, та наліпки що не наносять шкоду.
- Провести експериментальне вимірювання фактичного обсягу сміття, що утворюють мешканці котеджів Славутича (додавши окрім Київського ще й Вільнюський квартал) в якості «пілотного» проекту без контейнерного збору.
- Послуга захоронення оплачується окремо за квитанцією КП «ЖКЦ», яке надає послугу, що дозволить відокремити сплату за окремі послуги.
- До кадрового складу органів управління відходами (адміністратор та інспектори з благоустрою) додати активних учасників Громадської Асамблеї.

Які перші кроки ви, як учасники Громадської Асамблеї, готові були б самі реалізувати або скоординувати відразу після завершення Громадської Асамблеї, щоб розпочати вирішення проблеми з вдосконалення управління відходами у громаді? В які терміни?

- Учасники готові негайно почати самостійно сортувати сміття у себе в власних домогосподарствах.
- Учасники готові розповідати про результати Асамблеї та необхідність сортування своїм сусідам, родичам, та знайомим.

Група №3

Що, на вашу думку, слід було б зробити (учасникам Громадської Асамблеї, щоб забезпечити реалізацію напрацьованих рекомендацій)?

- На Асамблеї визначити персональний склад Екокомісії.
- Визначити готовність учасників до створення громадської організації.
- Проводити інформаційну кампанію самостійно про проблеми і її вирішення (сарафанне радіо, від людини до людини).

Які перші кроки ви, як учасники Громадської Асамблеї, готові були б самі реалізувати або скоординувати відразу після завершення Громадської Асамблеї, щоб розпочати вирішення проблеми з вдосконалення управління відходами у громаді? В які терміни?

- Зняти ролики з урахуванням набутих знань розміщувати їх у власних соціальних мережах що інформуватимуть про проблеми.
- Залучити громадських активістів до прибирання стихійних сміттєзвалищ.
- Зробити мапування можливого розміщення місць для збору листя та трави і компостування (6 місяців).

Група №4

Що, на вашу думку, слід було б зробити (учасникам Громадської Асамблеї, щоб забезпечити реалізацію напрацьованих рекомендацій)?

- Інформувати друзів, містян, колег про рішення Асамблеї.
- Винести напрацьовані рекомендації на розгляд та обговорення сесії міської ради.
- Створити робочу групу з учасників та учасниць Громадської Асамблеї для подальшої комунікації з владою.
- Виконавцю послуг з управління відходами активно залучати підприємців до організації пунктів сортування.
- Створити громадську організацію з активних членів Громадської Асамблеї.
- Провести громадське слухання щодо місцевого плану з управління відходами.

Які перші кроки ви, як учасники Громадської Асамблеї, готові були б самі реалізувати або скоординувати відразу після завершення Громадської Асамблеї, щоб розпочати вирішення проблеми з вдосконалення управління відходами у громаді? В які терміни?

- Приєднатися до створення та роботи громадської організації.
- Взяти участь в діяльності екоактивістів.
- Взяти участь у засіданні сесії, де розглядатимуть рекомендації Громадської Асамблеї та громадських слуханнях.
- Провести збори в під'їзді та проінформувати мешканців.
- Провести опитування котеджної забудови Київського кварталу «Чи готові ви взяти участь в експериментальному проєкті з організації збору роздільного сміття».
- Сортувати, збирати, продавати, використовуючи досвід Олександра Панченка.
- Готовність до реалізації освітньо-просвітницької роботи з дітьми на базі гімназії «КрОкус».

Усі учасники та учасниці, які відвідали шість раундів трьох вікендів Громадської Асамблеї отримали спеціальну картку зі знижками на товари та послуги від славутицьких підприємців: Сергія Чеснокова (магазин «Сюрприз»), Юрія Репеха (магазини «Арго» та «Будматеріали»), Світлани Баранової («Oriflame»), фотографки Марії Пашко, Анастасії Беленок (сімейний простір «Містечко»). Підтримка від бізнесу є важливим внеском у розвиток громадської активності та згуртованості славутичан, які стали учасниками та учасницями Асамблеї.

СХЕМА ПОВНОВАЖЕНЬ. ФІНАНСУВАННЯ ЗАХОДІВ

Координацію та контроль питання управління відходами в громаді здійснює Виконавчий комітет Славутицької міської ради через Відділ з питань житлово-комунального господарства, тарифоутворення, енергоефективності та енергозбереження. Координує роботу відділу перший заступник міського голови.

Комунальним підприємством «Житлово-комунальний центр» Славутицької міської ради забезпечується захоронення побутових відходів, утворених на території міста. Приватне підприємство «ЕКО ТРАНС СЛАВ» відповідно до діючого договору надає послуги з управління побутовими відходами. Фінансування заходів здійснюється через Програму управління відходами м. Славутич, яка щорічно приймається Славутицькою міською радою.

АЛГОРИТМ СПІВПРАЦІ ГРОМАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ВИКОНАННЯ НАПРАЦЬОВАНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

Напрацьований перелік рекомендацій від Громадської Асамблеї є тільки першим кроком у вирішенні проблеми управління відходами у Славутицькій громаді.

Наступним кроком є впровадження та моніторинг реалізації даних рекомендацій. Тому пропонується наступний алгоритм дій:

№п/п	Дії	Терміни
1.	Створити офіційну робочу групу з впровадження рекомендацій Громадської Асамблеї, яка складатиметься з учасників та учасниць Асамблеї, представників профільних структурних підрозділів, експертів, громадських організацій. Метою діяльності робочої групи буде складання плану дій з виконання рекомендацій та моніторинг їх реалізації.	Січень 2025
2.	Робочій групі з впровадження рекомендацій Асамблеї розробити регламент діяльності із зазначенням періодичності засідань, методів моніторингу реалізації напрацьованих, відповідальних структурних підрозділів за забезпечення робочої групи всією необхідною інформацією та організаційною підтримкою.	Лютий 2025
3.	Провести круглий стіл за участі керівників депутатських фракцій, голів постійних депутатських комісій та учасників і учасниць Громадської Асамблеї з метою ознайомлення депутатського корпусу із рекомендаціями Громадської Асамблеї.	Січень 2025
4.	Винести напрацьовані рекомендації на розгляд та обговорення сесії міської ради.	Січень-лютий 2025
5.	Створити за підтримки КП «Агентство регіонального розвитку» громадську організацію з учасників та учасниць Громадської Асамблеї та інших зацікавлених містян, яка могла б займатися популяризацією теми сортування сміття серед містян, залучати грантові кошти під проекти з управління відходами тощо.	Січень-лютий 2025
6.	До майбутнього кадрового складу органів управління відходами (адміністратор та інспектори з благоустрою) додати активних учасників та учасниць Громадської Асамблеї.	2025 рік

ГРОМАДСЬКА АСАМБЛЕЯ У СЛАВУТИЦЬКІЙ ГРОМАДІ В ЦИФРАХ

Думки та враження учасників — найкращий індикатор ефективності та дієвості інструменту залучення громадян до прийняття рішень.

Для оцінки Громадської Асамблеї — нового для України інструменту деліберативної демократії — проект Ради Європи запросив учасників та учасниць Асамблеї у Славутицькій громаді взяти участь у дослідженні. Воно складалося з трьох етапів (анкет): до початку, безпосередньо перед початком першої сесії Асамблеї та фінальне опитування після завершення процесу. Це дозволило з'ясувати ставлення учасників та учасниць до Громадської Асамблеї як моделі деліберативного процесу, її результатів та інших пов'язаних питань. Відповіді збиралися на добровільній основі та оброблялися анонімно.

Одним із показників готовності мешканців Славутицької громади брати участь у місцевих справах стало питання про мотиви їхньої участі в Громадській Асамблеї. **33 людини з 35**, які взяли участь в опитуванні, вказали бажання зробити внесок у розвиток своєї громади як одну з головних причин участі. Друга з найчастіше обраних причин — «Тема Громадської Асамблеї важлива для мене», її назвали **18 осіб**. На третьому місці — «Я можу впливати на прийняття рішень у своїй громаді», яку обрали **17 респондентів** і респонденток.

Ще одним важливим показником є прагнення громадян брати участь у суспільних справах: за шкалою від 1 до 5 респонденти оцінили важливість забезпечення права громадян брати участь у прийнятті рішень з найважливіших питань на рівні **4,76 бали**. Середній бал **4,68** отримали такі твердження: «Найважливішу роль у політиці держави має відігравати воля народу»; «Політики завжди повинні приділяти особливу увагу проблемам людей».

Крім того, респонденти часто погоджувалися (середній бал **4,64**) з тезою про те, що у демократії важливо досягати згоди між людьми з різними поглядами. Проте, переважна більшість — **52%** опитаних — вважають, що політична система в Україні дозволяє пересічним громадянам впливати на політичні рішення лише в незначній мірі. 28% вважають, що дозволяє значною мірою, **16%** голосів набрало твердження «Зовсім не дозволяє». 4% опитаних обрали твердження «Повністю дозволяє».

Важливим елементом Громадської Асамблеї є розширення знань учасників та учасниць щодо обговорюваної теми за допомогою доповідей і відгуків експертів та експерток. **96% учасників та учасниць** Асамблеї у Славутицькій громаді, які взяли участь в опитуванні, зазначили, що їхні знання на тему вдосконалення системи поведінки з побутовими відходами розширилися завдяки інформації, отриманій під час роботи Асамблеї. Це підтверджується також високим рівнем задоволеності учасників та учасниць роботою як експертів (**4,16 за п'ятибальною шкалою**), так і провідної експертки (**4,64 бали**).

Ще одним доказом позитивної оцінки інструменту Громадська Асамблея є те, що **92% опитаних** зазначили, що погодилися б взяти участь у подібному заході знову, та **88%** порекомендували би своїм друзям приєднатися, якщо вони матимуть таку можливість.

У **4,72 бали** (із 5 можливих) опитані оцінили організацію заходу і комунікацію між організаторами та учасниками й учасницями. Роботу фасилітаторів оцінили в середньому на **4,6 бали**, а провідного фасилітатора — на **4,72**. Також на **4,6 бали** опитані підтримали твердження, що фасилітатори та фасилітаторки були нейтральними (неупередженими).

Усі члени та членкині Асамблеї мали рівні можливості брати участь у дискусіях та висловлювати свою думку. Це твердження респонденти та респондентки підтримали у середньому на **4,88 із 5**.

Опитування також показало, що **88% учасників та учасниць** позитивно оцінили Громадську Асамблею, а саме: **68%** зазначили, що захід перевершив їхні очікування, а ще **20%** вказали, що він відповідав їх сподіванням.

ДУМКИ УЧАСНИКІВ ТА УЧАСНИЦЬ ПРО ГРОМАДСЬКУ АСАМБЛЕЮ

«Дуже гарний інструмент. Навчає людей брати участь в ухваленні важливих для громади рішень».

«Громадська Асамблея — це гарний інструмент для тих містян, які хочуть брати активну участь у громадському житті. Сподобалася організація процесу. Було корисно й цікаво».

«Мені дуже сподобався цей інструмент комунікації громадян із органами місцевого самоврядування! Вважаю, що напрацювання, отримані в ході Асамблеї, мають бути впроваджені на 100%, оскільки ці рекомендації є максимально об'єктивними та дійсно спрямовані на ефективне вирішення конкретних проблем у громаді».

«Це цікавий досвід для людей, який спонукатиме їх брати активнішу участь в житті міста та країни».

«Учасники Асамблеї добре розуміють проблему, експерти доступно озвучили всі нюанси, організація і сам проєкт дуже сподобалися. Рекомендації Асамблеї підтримую. Все пройшло на найвищому рівні».

«Дуже сподобався формат Громадської Асамблеї, було цікаво долучитися до обговорення питань міста та можливості вирішення певних проблем!»

«Громадська Асамблея — дуже корисний інструмент. Люди відкрито спілкувались, ніхто не заважав висловлювати свої думки. Все дуже сподобалося. Сподіваюся, це вплине на краще майбутнє громади. Треба діяти».

Громадська Асамблея в Славутичі стала успішним прикладом впровадження інструменту деліберативної демократії, що сприятиме розвитку громади, вирішенню суспільно важливих питань та формуванню якісно нової співпраці між владою та мешканцями.

Ця ініціатива надала можливість для ґрунтовного обговорення актуальної для Славутича теми управління побутовими відходами. Вибір цієї теми не був випадковим, адже вона поєднує екологічні, економічні та соціальні аспекти, які є ключовими для сталого розвитку громади. Окрім вирішення локальних проблем, це також підкреслює репутацію міста як екологічно свідомого та прогресивного. Рішення обрати для Громадської Асамблеї саме питання управління відходами свідчить про прагнення громади впроваджувати сталі й ефективні рішення на місцевому рівні.

Громадська Асамблея є особливо ефективним інструментом для вирішення складних і комплексних питань. У Славутичі учасники та учасниці мали можливість всебічно проаналізувати соціальні, економічні та екологічні аспекти проблеми поводження з побутовими відходами, враховуючи як місцеві, так і загальнонаціональні виклики. У процесі роботи Асамблеї мешканці громади глибше ознайомилися з принципами функціонування місцевого самоврядування в цій сфері, що сприяло зміцненню довіри до демократичних процесів, особливо в умовах триваючої війни в Україні. Крім того, взаємодія учасників та учасниць із різних соціальних груп допомогла подолати «інформаційні бульбашки» та створити простір для конструктивного діалогу.

Завдяки багатоетапному випадковому відбору учасників та учасниць, а також інклюзивності процесу, до Громадської Асамблеї долучилися навіть ті, хто зазвичай не беруть активної участі в громадсько-політичному житті. Процес організації Асамблеї був прозорим і незалежним, що мінімізувало ризики впливу з боку зацікавлених груп та забезпечило якість обговорень. Під час сесій ми спостерігали активну участь в дискусіях представників і представниць різних соціальних груп, а також взаємодію поколінь славутичан, що викликало захоплення і додавало мотивації для спільної роботи.

Громадська Асамблея в Славутичі стала не лише платформою для обговорення загальних настроїв, а й простором для обміну експертними знаннями, фактами та досвідом учасників. Це дозволило глибше зрозуміти проблему та розробити практичні рекомендації, які слугуватимуть дороговказом для ухвалення рішень місцевою владою. Більше того, результати Асамблеї окреслили чіткий алгоритм співпраці громади та влади для впровадження екологічно сталих рішень. Асамблея також продемонструвала величезний потенціал колективних обговорень і довела, що громадяни справді отримують задоволення від процесу, у якому їхні ідеї та досвід мають значення.

Ми впевнені, що ці ретельно продумані та всебічно обговорені пропозиції стануть відправною точкою для численних позитивних змін у майбутньому, а сама Громадська Асамблея — початком багатьох подібних громадських ініціатив. Напрацьовані рекомендації та висновки слугуватимуть орієнтиром для влади Славутича, адже вони чітко відображають громадську думку та пропозиції мешканців і мешканок.

Таким чином, Громадська Асамблея у Славутичі не лише продемонструвала переваги деліберативної демократії, а й заклала основу для ефективного вирішення проблеми управління відходами, зміцнення довіри між владою та громадою, а також побудови більш сталої екологічної моделі.

Славутицька Громадська Асамблея є прикладом того, як громади можуть стати рушійною силою у зміцненні демократичних процесів, вирішенні екологічних викликів та формуванні сучасної системи управління відходами, що відповідає принципам сталого розвитку.

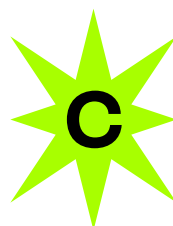

UKR

www.coe.int

Рада Європи є провідною правозахисною організацією континенту. Вона складається з 46 держав-членів, з яких 28 є членами Європейського Союзу. Усі держави-члени Ради Європи підписали Європейську конвенцію про права людини – договір, спрямований на захист прав людини, демократії та верховенства права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за виконанням Конвенції в державах-членах.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE